

Збаразька централізована бібліотечна система
Методично-бібліографічний відділ

Календар

знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2018 рік

Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень
1 9 16 23 30	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30	3 10 17 24	1 8 15 22 29
2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24	4 11 18 25	2 9 16 23 30
3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25	5 12 19 26	3 10 17 24 31
4 11 18 25	8 15 22 29	8 15 22 29	5 12 19 26	6 13 20 27	4 11 18 25
5 12 19 26	9 16 23 30	9 16 23 30	6 13 20 27	7 14 21 28	5 12 19 26
6 13 20 27	10 17 24 31	10 17 24 31	7 14 21 28	8 15 22 29	6 13 20 27
7 14 21 28	11 18 25	11 18 25	8 15 22 29	9 16 23 30	7 14 21 28
	12 19 26	12 19 26	9 16 23 30	10 17 24 31	8 15 22 29
			10 17 24 31	11 18 25	9 16 23 30
			11 18 25	12 19 26	10 17 24 31
			12 19 26		11 18 25
					12 19 26

Збараж – 2017

ББК 91.9
К 17

Укладач: Н. Сенчишин,
*провідний бібліограф методично-
бібліографічного відділу;*

Редактор: Т. Кульпа,
*завідувач методично-
бібліографічного відділу;*

Комп'ютерний набір: Н. Сенчишин

Відповідальна за випуск: О. Бойко,
директор ЦБС.

**К 17   Календар знаменних і пам'ятних дат
Збаражчини на 2018 рік [Текст] / Збараз. центр. б-ка,
метод.-бібліогр. від.; уклад. Н.Сенчишин; ред. Т. Куль-
па. – Збараж, 2016. – 67 с.**

Видання містить інформацію про пам'ятні події краю та його видатних людей.

Адресується учителям, студентам, культурно-освітнім працівникам, а також усім, хто небайдужий до історії краю, його сьогодення, цікавиться і займається краєзнавством.

ББК 91.9

© Збаразька централізована бібліотечна система, 2017

Від упорядника

«Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2018 рік» подає інформацію про пам'ятні події краю, уродженців та видатних людей, чиї життя та діяльність пов'язані із Збаражчиною.

Посібник відкривається переліком основних ювілейних і пам'ятних дат року.

Матеріал систематизовано за чотирма розділами:

- **Збаразький літопис від сивої давнини. Літопис Вишнівця.**
- **Перелік імен, що не увійшли до основного списку.**
- **Землі Збаразької славетні люди.**
- **Населені пункти Збаражчини.**

Збережена хронологічна послідовність, зокрема подається число, місяць (де можливо), найменування події, текстова довідка. Також додається список рекомендованої літератури, за допомогою якої було складено цей календар.

Розширити коло літератури цієї тематики допоможуть видання: «Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2018 рік», красзнавчі бібліографічні покажчики, списки та попереджувальні довідки, видані Тернопільською обласною універсальною науковою бібліотекою. Також для повнішого ознайомлення з життєвим і творчим шляхом видатних людей Збаражчини можна скористатися рекомендаційно-бібліографічними посібниками, виданими методично-бібліографічним відділом Збаразької ЦБС із серії «Наші славетні земляки», перелік яких вказано на сторінках цього календаря.

Добір матеріалу закінчено в березні 2017 року.

Перелік основних ювілейних і пам'ятних дат року

Б е р е з е н ь

35 років від дня народження *Тарасюк Надії* (14.03.1983) – літераторки, педагога.

80 років від дня народження *Вітенька Ігоря Володимировича* (28.03.1938 – 21.09.1974) – вченого кібернетика.

К в і т е н ь

90 років від дня народження *Чайки Володимири Павлівни* (02.04.1928 – 21.11.2015) – оперної співачки, народної артистки України.

Ч е р в е н ь

85 років від дня народження *Драгана Ярослава Петровича* (16.07.1933) – вченого-фізика, доктора фізико-математичних наук.

С е р п е н ь

70 років від дня народження *Триба Василя Тригоровича* (12.08.1948 – 26.01.2000) – журналіста, літератора, члена НСЖУ.

В е р е с е н ь

60 років від дня народження *Мандрика Олега Євгеновича* (17.09.1958 – 21.01.2014) – краєзнавця.

30 років від дня народження *Дишканта Юхіма* (18.09.1988) – поета, громадського діяча.

Ж о в т е н ь

65 років від дня народження *Кіпібиди Зіновія Михайловича*
(11.10.1953) – письменника, журналіста, художника.

Л и с т о п а д

110 років від дня народження *Качалуби Михайла Олексійовича*
(07.11.1908 – 07.04.1993) – поета, лікаря, громадського діяча.

75 років від дня народження *Кот Данії Єдуардівни* (12.11.1943
– 23.12.2014) – поетеси.

Збаразький літопис від сивої давнини

1238 – 1264 рр. Роки княжіння Данила Романовича Галицького, який належав до Галицько-Волинського князівства.

1383 р. Побудовано муровану з каменя Старозбаразьку фортецю, яка належала Федору Несвіцькому.

1393 р. Володарем Збаража стає Федір Несвіцький.

1393 р. Князь Вітовт приєднав Кременець до Волині. Він позбавив Дмитра Корибута Сіверського князівства, а дав йому взамін Збараж і Вишневець.

1463 р. Після смерті Василя Несвіцького (сина Федора), його сини поділилися маєтками. Старший син Василь отримав Збараж, Семен – Колоден, Солтан – Вишнівець.

1558, 1567, 1572, 1588, 1590, 1594, 1612 Напади татар на Старозбаразьку фортецю

1583 р. В Збаражі налічувалось 284 будинки, проживало 1400 мешканців

- 1608 р.** Помер Януш Збаразький
- 1648 р.** Максим Кривоніс майже без бою здобув
23 вересня Збаразьку фортецю, і забравши 50 гармат рушив до Львова на з'єднання з військом Богдана Хмельницького.
- 1648 р.** Ярема Вишневецький повернувся до Збаража, укріпив замок новою залогою – угорцями і німцями, завіз туди нові гармати.
- 1748 р.** Перша письмова згадка про Василіанський монастир в Збаражі. Це був невеликий монастир, який нараховував 5 монахів.
- 1763 р.** При монастирі оо. Бернардинів почала працювати вища школа – Студіум теології і філософії.
- 1803 р.** Власник міста В. Потоцький звільнив міщан
15 вересня католицької віри від феодальних податків.
- 1818 р.** Австрійський уряд видав розпорядження, щоб навчання в школах велося «руською» (українською) мовою.
- 1828 р.** У центрі міста збудовано магістрат.
- 1848 р.** Першим депутатом до галицького парламенту обрано о. Степана Качалу.
- 1868 р.** У місті почала працювати пошта.
- 1888 р.** Побудовано Свято-Михайлівську церкву с. Базаринці, фундатори – сім'я Панасюків.
- 1898 р.** До 100-річчя від дня народження польського поета Адама Міцкевича коштом населення міста споруджено пам'ятник.
- 1903 р.** Заходами Володимира Білінського створено у місті перший український банк «Товариство Кредитове Руський Народний Дім».

- 1913 р.** В місті розпочалося будівництво Українського Народного дому.
- 1918 р.** Збараж захопили австро-мадярські війська. Репресії до українського населення.
- 1918 р.
1 листопада** Український комітет на чолі з о. Степаном Теслею перебирає владу у повіті. Збараж стає повітовим центром ЗУНРу. Головою національної повітової ради обрано о. Олександра Заячківського. Посадником міста стає Теодор Стрільбицький. Появляються збаразькі гроші – бони.
- 1918 р.
2 листопада** Організовується Збаразький курінь, який складався з 4-ох сотень піхоти і однієї сотні кулеметників. Командиром куреня був Вінтоняк. Першою сотнею командував Василь Фридлих. Курень брав участь в боях з поляками під Львовом, у битвах проти більшовиків за Київ (1919 р.), його дії високо оцінив Симон Петлюра.
- 1923 р.** Польський уряд заборонив продавати землю в руки українцям.
- 1923 р.** В місті відновило свою роботу товариство «Рідна школа».
- 1933 –
1935 рр.
червень** Будівництво української захоронки (дитячого садочка), яку освятив єпископ Никита Будка.
- 1933 –
1938 рр.** Пожвавилась робота українських товариств, з'являються нові організації: «Луг», «Січ», «Каменяр».
- 1933 р.** Закінчено будівництво «Сокола».
- 1933 –
1938 рр.** Побудовано мурований міст через річку Гнізна, освітлено центр міста.
- 1933 р.** Відкриття на Воскресенській церкві меморіальної дошки «Українська молодь Христові».

- 1933 р.** На підставі державної статистики Збаразький повіт мав 739,6 км², в тому числі управничих ґрунтів 486,43 км². Населення становило 65768 осіб, на 1 км² – 89 мешканців.
- 1937 – 1938 рр.** Нова хвиля арештів, переслідувань, ув'язнень для українського населення. Наступ римо-католиків на українську церкву.
- 1943 р.
7 квітня** Розстріл євреїв у Збаражі біля замку, де потім встановлено пам'ятний знак (1946 р.)
- 1943 р.
8 червня** Знищено гето, масовий розстріл євреїв у Збаражі на території нафтобази. Масовими репресіями євреїв у місті керував нацист Герман Мюллер. Близько 60 євреїв із 5 тис. врятували українці (1949 р. на братській могилі встановлено пам'ятник загиблим).
- 1943 р.
6-8 липня** Рейд через Збаражчину радянських партизанів Сидора Ковпака, грабежі, насильство, розстріли. Бій у Луб'янецькому лісі.
- 1948 р.** Нова депортація українського населення в Сибір.
- 1948 р.** Відновив роботу відділ зв'язку.
- 1958 р.** Будівництво ресторану «Медобори».
- 1958 р.** Початок розвитку телебачення у Збаражі.
- 1958 р.** Збаражани обрали П. Тичину своїм депутатом до Верховної Ради СРСР.
- 1958 р.** Збаражани обирають поета А. Малишка своїм депутатом до Верховної Ради УРСР.
- 1958 – 1984 рр.** Реставрація палацу князів Збаразьких.
- 1963 р.
15 жовтня** Розпочала роботу Збаразька школа-інтернат

- 1988 р.** Створено осередок Української асоціації «Зелений світ».
- 1993 – 1994 рр.** Розпис фойє другого поверху замку (художники А. Гульовський, С. Баран.
- 1993 р.** Перейменування вулиць міста.
- 1993 р.** Вийшли збірки творів збаражан: В. Гриб «Звістка», В. Кравчук «Казки Медоборів», А. Малевиц «Просвіта на Збаражчині».

Літопис Вишнівця

- 1463 р.** Солтан Несвіцький став першим іменуватися князем Вишневецьким.
- 1563 р.** Смерть Дмитра – Байди Вишневецького.
- 1648 р.** Козацько-селянська армія Максима Кривоноса здобула Вишневець і зруйнувала костел кармелітів.
- 1653 р.** Напади татар і руйнування Вишневця.
- 1666 – 1667 рр.**

- 1848 р. вересень** В замку над Горинню побував французький письменник Оноре-де-Бальзак.
- 1878 р.** В містечку відкрито однокласову школу, в якій навчалось 39 учнів.
- 1903 р.** У Вишневці працював один лікар. Першим лікарем з вищою освітою був М. Козубський.
- 1918 р. лютий** Містечко окупували австро-німецькі війська. Окупанти грабували населення.
- 1918 р. 19 лютого** З'єднання німецьких військ із військами Центральної Ради на Вишневеччині. Членом ЦР від Волині Крем'янецького повіту обрано жителя Вишневеччини Бориса Козубського.
- 1918 р. квітень** Уся Волинь визнає гетьмана Павла Скоропадського, запровадження української мови у діловодстві. Українська державна символіка. Українське шкільництво. Українізація православної церкви. Перший волосний з'їзд учителів. Заснування «Просвіти» у селах.
- 1918 р.** Влада переходить до рук Директорії.
- 1928 р.** Наступ польської влади на права українського населення.
- 1933 р.** Закриття читалень «Просвіта» в містечку і по селах. У Вишневці і селах запроваджено польську мову навчання, українська стає «необов'язкова». Поляки забрали церкву і переобладнали її на костел.
- 1943 – 1946 рр.** Боротьба українського підпілля УПА проти німців і більшовиків.
- 1963 р.** Закрито і пограбовано Вознесенську церкву.

Перелік імен, що не увійшли до основного списку

19 січня 1893 р. у с. Чернихівці Збаразького району народився **Гладкий Гриць** – військовий і громадський діяч, журналіст. Закінчив укр. гімназію у Тернополі. Під час Першої світової війни воював у складі австро-угорської армії, потрапив у рос. полон. Навесні 1917 вступив до лав УСС; від 1919 – сотник Армії УНР, де був начальником культурно-освітнього відділу 6-ї стрілецької дивізії і редактором та співробітником низки фронтових видань. Від грудня 1920 – у таборі для інтернованих у Каліші (Польща), видавав і редагував табірну періодику; від 1922 – у Луцьку: секретар Української парламентарської репрезентації на Волині, співзасновник г. «Українська громада», актив. діяч «Просвіти», співорганізатор Українського банку; від 1928 – у Львові: від 1930 – директор канцелярії Українського національно-демократичного об'єднання, водночас від 1931 – голова його друкованого органу тижневика «Свобода». Голова Союзу укр. приватних урядовців Галичини (1934). Автор численних статей про тогочасне укр. політичне і громадське життя, національно-політичну організацію українців, спогадів «З Українськими Січовими Стрільцями».

Помер 16 вересня 1936 р. у Львові.

28 січня 1928 р. у с. Великий Раковець Збаразького району народився **Козубський Олег Борисович** – науковець, краєзнавець, громадський діяч. Дитинство та шкільні роки промайнули в місті Кременці, в 1946 році закінчив Львівську середню школу робітничої молоді № 2 та вступив на агрономічний факультет Львівського сільськогосподарського інституту. У жовтні 1949-го разом із матір'ю, сестрою та племінницею був депортований у Хабаровський край Росії на «вічне поселення». Там він працював і лісорубом, і токарем на заводі. Своє навчання Олег Борисович Козубський продовжив у Благовещенському сільськогосподарському інституті (Амурська область, Росія). Після закінчення

навчання у 1956 році працював агрономом у Хабаровському краї. Восени 1957-го повернувся на Україну, де влаштувався на посаду агронома Пустомитівської МТС, що на Львівщині. Через переслідування репресивних органів радянської влади Олег Борисович був змушений виїхати на Буковину, де тимчасово працював агрономом по гібридній кукурудзі в колгоспі «28 червня». Позаяк постійні утиски владних структур могли призвести до нового арешту, переїхав у сусідню Молдову, де десять років працював у різних сільськогосподарських організаціях. Навесні 1968 року Олег Козубський поселився на постійне проживання у м. Снятині – директор районної станції захисту рослин, також працював на посаді викладача агрохімічних дисциплін у Снятинському сільськогосподарському технікумі. Автор статей на суспільно-політичні теми, книги спогадів про родину Козубських «Від Львова до Тайги» (2007 р.)

Помер 17 серпня 2008 р. в м. Снятин.

5 лютого 1948 р. у с. Кретівці Збарзького району народився **Гринчишин Ярослав Тадейович** – видавець, педагог, вчений у галузі ядерної фізики. З 1955 по 1966 роки навчався у Тернопільській середній школі №1. В 1972 році закінчив фізико-технічний факультет Харківського університету. З 1974 по 1977 рр. навчався в аспірантурі. 02.06.78 присвоєно звання кандидата фізико-математичних наук. 1977-97 рр. – викладач, доцент, доцент, завідувач кафедри фізики ТДПУ. Сфера наукових інтересів – ядерна фізика. Автор близько 50 наукових праць. У 1996 р. заснував у Тернополі (разом з Я. Гап'юком) видавництво «Підручники і посібники».

4 березня 1913 р. у с. Кобилля Збарзького району народився **о. Коваль Павло** – релігійний діяч. Після закінчення Тернопільської гімназії вступив на навчання у Львівську греко-католицьку духовну семінарію, яку закінчив в 1938 р., того ж року був рукопокладений. Після ліквідації УГКЦ

відмовився перейти у російське православ'я, за що у 1951 р. був арештований. Після смерті Сталіна попав під амністію. В роки перебування на нелегальному становищі постійно займався душпастирською діяльністю: навчав людей молитов, хрестив дітей, сповідав і причащав вірних, вінчав, ховав померлих, відправляв Святі Літургії.

Помер о. Павло 18 лютого 1981 р. Похований на старій частині міського кладовища Тернополя.

20 серпня 1908 р. у с. Синява Збаразького району народився **о. Колтунюк Степан** – релігійний діяч. Після закінчення Тернопільської гімназії окупаційні власті взяли Степана Колтунюка до війська. Він півтора роки служив у зв'язку в центральній Польщі. Після демобілізації весною 1931 р. вступає у греко-католицьку духовну семінарію у м. Станіславі (тепер м. Івано-Франківськ), яку закінчує в 1935 р. В цьому ж році був рукопокладений і направлений в с. Бариш Буцацького повіту помічником пароха і катехіта. Крім викладання релігії у все людній школі с. Бариш ще навчав дітей релігії у двох сусідніх початкових класах. Потім його було переведено в м. Бучач, де і застала Друга світова війна. Нова влада з листопада цього ж року заборонила викладання релігії в школах, починається гоніння на УГКЦ. Він часто міняє місце проживання, щоб уникнути ув'язнення та таємно переїжджає на Збаражчину, де переходить на нелегальне становище й влаштовується в ощадну касу Збаража. Але не проходить багато часу як за наказом КДБ й райкому партії його звільнили з роботи. Він виїжджає у Великі Дедеркали, а потім у Ланівці. Незначне полегшення наступило після смерті Сталіна. В 1958 р. о. Степана перевели на роботу в ощадну касу м. Тернопіль. Проживаючи на нелегальному становищі, працюючи в різних місцевостях та після виходу на пенсію постійно займався душпастирською діяльністю. Церковні обряди проводив у приватних помешканнях, підвалах, лісах, цвинтарях. У підпіллі підтримував зв'язки з багатьма священиками. Завдяки їхній невтомній діяльності збереглась УГКЦ на Україні.

10 вересня 1903 р. у м. Збараж народився **Стадник Ярема Йосипович** – актор, співак і режисер. Закінчив театральну студію Й. Стадника. На професійній сцені з 1921 р. Працював у Львові: у театрі товариства «Бесіда» та інших західноукраїнських трупях, в театрах «Криве дзеркало», оперети, мініатюр та естради, «Юного глядача» (1922-1946). Серед ролей – Левко («Ніч під Івана Купала» М. Старицького), Микола («Мартин Боруля» І. Карпенка – Карого), Хлестаков («Ревізор» М. Гоголя), а також в оперетах І. Кальмана, Ф. Легара. Вистави його: «Наталка Полтавка» І. Котляревського, «Пошились у дурні». М. Кропивницького.

Помер Я. Стадник 19 грудня 1946 р. у Львові.

5 жовтня 1888 р. у м. Збараж народився **Кінах Гліб – Григорій** – релігійний діяч, ієромонах, бібліограф. Після закінчення гімназії у Тернополі 1908 р. вступив до ЧСВВ, у 1914 р. склав чернечі обіти. Студіював богослов'я у Римі та Відні, українську історію та літературу у Львівському університеті. У 1915 р. рукопокладений у сан священика. Від 1920 р. – учитель духовного життя, бібліотекар, архіваріус Мукачівського Свято-Миколаївського монастиря (нині Закарпатська обл.). У березні 1939 р. виїхав до Пряшева (нині Словаччина), де очолював єпархіальну бібліотеку, викладав у новіціаті сестер Служебниць, був протоконсультором ЧСВВ у Чехословаччині, Угорщині, Румунії та Югославії. Від 1946 очолював Головну управу ЧСВВ у Римі (від 1949 р. – генеральний консультор). 1950–52 рр. служив в Аргентині. 1952–58 рр. – духівник Української папської колегії св. Йосафата, водночас в. о. проконсультора. Від 1958 р. – духівник і сповідник дому Головної управи ЧСВВ. Автор праць про реформу ЧСВВ на Закарпатті, А. Коцака тощо. Упорядковував збірку української духовної поезії «Великодні дзвони», «Різдвяна містерія» (обидві – 1968 р.), «Достойно єсть...» (1971 р.; усі – Рим). Від 1923 р. – редактор «Записок Чину святого Василя Великого», де вмістив низку власних публікацій; укладав покажчики до численних василіанських видань, вів бібліографію творів сучасних василіанських письменників.

Помер Кінах Гліб-Григорій 29 січня 1980 р. в м. Рим (Італія).

12 листопада 1943 р. в с. Чернихівці Збараського району народився **Бойко Роман Володимирович** – вчений-математик, доктор фізико-математичних наук. (1922 р.). Закінчив Київський університет (1966 р.), професор (1994 р.), орден «За заслуги» 3-го ступеня (1997 р.), Заслужений діяч науки і техніки України (2002 р.). Від 1969 р. працює в інституті математики НАНУ. Одночасно – професор Київського національного університету харчових технологій. 1992-2000 рр. – вчений секретар, 2000-2001 рр. – перший заступник голови ВАК України. Радник-експерт Національної комісії з радіаційного захисту населення України. Автор понад 60 наукових праць.

21 листопада 1898 р. у с. Киданці Збараського району народився **Соболяк Михайло** – педагог, художник, учасник національно-визвольних змагань. В 1917 р. закінчив учительську семінарію в м. Самбір (Львівська обл.). Воював в УГА. 1924-45 рр. учителював в с. Яблунів (Львівська обл.). Організатор та керівник церковних шкіл та громадських хорів; виступав як скрипаль. Співпрацював з УВО, член ОУН, готував зведені звіти для командування УПА і Проводу ОУН Міжгірського р-ну (Закарпатська обл.). Серед картин: «Мати Божа Лісова» (1920 р.), «Дерев'яний місток у с. Висоцькому Нижньому» (1920 р.), «Церква і дзвіниця в с. Яблунові» (1935 р.).

Помер 2 лютого 1949 р. біля с. Верхня Рожанка, Соколівського району, Львівської області.

16 грудня 1918 р. у с. Кинахівці Збараського району народилася **Дробощка Уляна Петрівна** – майстриня народних ремесел. Працювала у колгоспі в родинному селі. Серед виробів: взуття, декоративні речі, кашкети, сумочки, килимки, кошики. Учасниця виставок, роботи збереглися у музеї НЗ «Замки Тернопілля» (м. Збараж), за кордоном.

Померла 20 квітня 2002 р. Похована в Кинахівцях.

16 грудня 1928 р. у с. Лози Збаразького району народився **Салайда Микола Олексійович** – лікар, педагог, кандидат медичних наук. Закінчив медичний інститут у м. Станіслав (нині м. Івано-Франківськ, 1954 р.). 1960-2004 рр. – викладач кафедри загальної хірургії Тернопільського медичного інституту (нині ТДМУ). У роки незалежності – діяльний у товаристві «Просвіта», Конгресі української інтелігенції, Всеукраїнського об'єднання ветеранів.

*****

У 1898 р. у м. Збараж народилася **Заячківська-Гаврилюк Ірина** – піаністка, діячка культури. Закінчила музичну школу в Тернополі (кл. фортепіано, 1911 р.), вчительську гімназію (1912 р.). студіювала гру на скрипці та теорію співу у філії Львівської консерваторії. Акомпанувала у тернопільському хорі «Боян», організувала смичковий оркестр у Збаражі. Під час Другої світової війни емігрувала до Польщі, згодом до Німеччини, відтак до США. Виступала на концертах, вчила гри на фортепіано. Заснувала музичні студії при Спільноті українських митців в Америці. Виступала з хором ім. Т. Шевченка, концертмейстер опери «Запорожець за Дунаєм» у постановці театральної групи ім. Л. Українки у Вотерліті. У США також жила і працювала у Детройті, Клівленді. Рік смерті невідомо.

Землі Збаразької славетні люди

14 березня

35 років від дня народження *Тарасюк Надії* (14.03.1983)
– педагога, літераторки.

Надія Тарасюк народилась 14 березня 1983 року в селі Великі Вікнини Збаразького району Тернопільської області. Закінчила філологічний факультет ТНПУ ім. Володимира Гнатюка. Працює вчителем української мови та літератури в рідному селі. Член крайового об'єднання при ТОО НСПУ (2008), НСЖУ (2010). Редактор шкільної газети, літературно-журналістського гуртка «Сонячний зайчик і К^о». Нагороджена почесною грамотою НСПЖУ (2014). Друкувалась у газетах, журналі «Літературний Тернопіль», літературно-мистецькому збірнику «Рушник» (2001) та збірнику інтимної лірики поетів Тернопілля «Цілунок троянди» (2012), в альманахах «Ключі» (2001), «Подільська толока» (2008 – 2013), «Освітнянська скриня» (2009, 2011, 2013).

Учасник проекту «Провесінь Тернопілля» (творчість молодих онлайн: літературний відеоподкаст, 2011 – 2012).

Авторка поетичних збірок «Туману яблуневого роса» (2004) та «Про що мовчала шибка» (2014).

*****

Тарасюк, Н. Про що мовчала шибка : лірика [Текст] / Н. Тарасюк. – Тернопіль : Терно-граф, 2014. – 92 с.

*****

Надія Тарасюк [Текст] // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпібіда. – Тернопіль, 2011. – №7. – С. 90: фотогр.

Надія Тарасюк [Текст] // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпибіда. – Тернопіль, 2012. – №8. – С. 50: фотогр.

*****

Тарасюк, Н. Вночі розквітла калина [Текст] / Н. Тарасюк // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпибіда; ред. В. Барна. – Тернопіль, 2008. – №4. – С. 82: фотогр.

Тарасюк, Н. [По степах широких осінь золотиста...]. Надвечір'я [та ін.] [Текст]: вірші / Н. Тарасюк // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпибіда. – Тернопіль, 2009. – №5. – С. 66-67.

Тарасюк, Н. [Деся за обрій ображено зник...] [та ін.] [Текст]: вірші / Н. Тарасюк // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпибіда. – Тернопіль, 2011. – №7. – С. 90-91.

Тарасюк, Н. Стиглий промінчик визбирує вальс [Текст]: вірші / Н. Тарасюк // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпибіда. – Тернопіль, 2012. – №8. – С. 50-51.

Тарасюк, Н. Похвалилися [Текст]: усмішка / Н. Тарасюк // Вільне життя. – 2011. – 17 серп. – С. 9.

Тарасюк, Н. Сонячна бочечка [Текст] / Н. Тарасюк // Вільне життя. – 2011. – 7 верес. – С. 7.

Тарасюк, Н. Часничок. Безсоння [Текст]: вірші / Н. Тарасюк // Свобода. – 2012. – 21 берез.

*****

Надія Тарасюк [Текст] // Література землі Збаразької: бібліогр. посіб. / Збараз. центр. бібл. систем., метод.-бібліогр. від; уклад. Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – С. 47.

*****

Сиско, І. Шкільне медіа з Великих Вікнин – дипломант Міжнародного конкурсу [Електронний ресурс]: [Шкільна газета

Великовікнинської ЗОШ І-ІІІ ст. «Сонячний зайчик і К°» стала дипломантом Міжнародного конкурсу шкільних медіа, зорганізованого НСЖУ, Національною Академією педагогічних наук України, Асоціацією молодіжної преси України, Коледжем преси і телебачення (м.Миколаїв). Керівник проекту і редактор газети – вчитель укра. мови і л-ри та світ. л-ри, член НСЖУ Н. Тарасюк] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2014/05/19/shkilne-media-z-velykyh-viknyn-dyplomant-mizhnarodnoho-konkursu/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 10.01.2017.

28 березня

80 років від дня народження *Вітенька Ігоря Володимировича* (28.04.1938 – [21].09.1974.) – вченого-кібернетика.

Ігор Вітенко народився 28 березня 1938 року в с. Чернихівці Збаразького району в патріотичній селянській родині. Батько – Володимир Вітенко, в серпні 1941 року був мобілізований «совітами» до війська та звідти не повернувся. Мати – Євгенія, з родини Осадчуків за зв'язки з ОУН – УПА за допомогу їм у 1944 році була затримана й засуджена військовим трибуналом м. Тернополя на 20 років каторжних робіт.

Ув'язнення відбувала в таборах Кемерова, Іркутська, Норильська й Мордови. Залишившись сиротою, хлопчик виховувався у двоюрідної сестри Анни Кониш у с. Верняках Збаразького району. Тут він здобув початкову освіту. Навчання продовжив у с. Чернихівці, де в 1952 році закінчив із похвальною грамотою семирічну школу. Середню освіту він здобув у Збаразькій СШ № 2. Тут математики його навчав добрий педагог, чудова людина Іван Іванович Нарадько, який сам повів Ігоря вступати до

Львівського університету. Хлопець мав не дуже добрий почерк. І тому вчитель у приймальній комісії сказав: «Не зважайте на його почерк, з нього буде великий вчений». Ці слова виявились пророчими. Із відзнакою закінчив І. Вітенько в 1960 р. університет і продовжив навчання в аспірантурі. Після завершення навчання в аспірантурі Ігор був скерований на роботу в Харківський інститут гірничого машинобудування й обчислювальної техніки, який згодом перейменували в Харківський інститут радіоелектроніки. Сусід Іван Кобилянський розповідав, що в м. Харкові в Ігоря була дівчина з високоосвіченої сім'ї. Коли справа дійшла до весілля, її батьки дізнались, що Вітенько із сім'ї ворогів народу, і заборонили дочці підтримувати будь-які стосунки з ним. Зазнавши тяжкого душевного потрясіння, Ігор Вітенько в 1968 році повернувся на Західну Україну. У Львові роботи йому не дали, а влаштувався він старшим викладачем кафедри теоретичної кібернетики Ужгородського університету. На той час він уже був кандидатом фізико-математичних наук. Вітенько добре знав німецьку та англійську мови. У 1972 році рішенням вищої атестаційної комісії йому присвоїли вчене звання доцента. Він зібрав багатий науковий матеріал, готувався до захисту докторської дисертації. В м. Ужгороді Ігор удруге зазнав тяжкої психічної травми. Секретар партійної організації Ужгородського університету на вченій раді заявила: «Як ми можемо дати йому позитивну рекомендацію для захисту докторської дисертації, коли він походить з нелояльної у політичному розумінні сім'ї?» У листах до матері Ігор скаржився, що захист докторської дисертації під загрозою, бо на нього пишуть багато огидних анонімок і сигналізують, що він походить з бандерівської родини. Пригнічений цькуванням і переслідуванням, Ігор Вітенько 19 серпня 1974 року приїздив на свято Спаса в гості до матері в с. Чернихівці. Після повернення Вітенька в Ужгород у гості до нього приїжджав Іван Кобилянський. Він згадує, що на квартиру до Ігоря постійно телефонували. Він багато писав, а рукописи чомусь відразу спалював. На початку вересня Ігоря в Ужгороді не було, а 21 вересня 1974 року його знайшли мертвим у Винниківському лісі під Львовом. Мисливець та його пес випадково натрапили на тіло. Скільки днів пролежав у лісі Ігор

Вітенько — невідомо. Слідчий сказав його матері, що при загиблому були гроші, документи й годинник. Ні ран, ні ознак насильства на тілі не знайшли. Отже, це не був ні хуліганський напад, ні грабунок. Похорон організував Львівський університет. Матері показали запаюну цинкову домовину. Яким було слідство і що воно виявило, матері так і не повідомили.

Ігор Вітенько написав ряд наукових праць і посібників, а також три монографії: «Схемы, алгоритмы и многообразия» (спецкурс по теории алгоритмов), «Математична логіка» (курс лекцій), «Конструктивні операції» (навч. посіб). Крім зазначених книг, написав ще 18 праць.

*****

Крамар, Р. За що вбили Ігоря Вітенька [Текст] / Р. Крамар // Тернопільська газета. – 1997. – 29 січ.

Олещук, І. Він не став вірним слугою тоталітарної системи [Текст] / І. Олещук // Шлях перемоги. – 1995. – 4 берез.

Олещук, І. Мов спалах яскравої зірки [Текст] / І. Олещук // Тернопіль Вечірній. – 1994. – 15 черв.

*****

Возняк, Г. Вітенько Ігор Володимирович (28.03.1938 с. Чернихівці, нині Збараз. р-ну – [21].09.1974 м. Винники Львів. обл.) – кібернетик, логіст [Текст] / Г. Возняк, І. Олещук // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А – Й. – С.286: фотогр.

Вчений – кібернетик, ім'я якого – Ігор Вітенько [Текст]: біобібліогр. довідка / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; ін.-цію узаг. Т. Кульпа. – Збараж, 2008.

*****

Вітенько Ігор Володимирович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вітенько_Ігор_Володимирович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 10.01.2017.

Вітенько Ігор Володимирович [Електронний ресурс] // Wiki Visualy. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу:

http://wikivisually.com/lang-uk/wiki/Вітенько_Ігор_Володимирович вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 10.01.2017.

2 квітня

90 років від дня народження Чайки Володимири Павлівни (02.04.1928 – 21.11.2015) – оперної співачки (лірико-колоратурне сопрано), народної артистки України, професора кафедри.

Володимира Чайка народилась 2 квітня 1928 р. в с. Шили Збаразького району. Навчалась в Тернопільській українській гімназії (1942-43 рр.), закінчила педагогічну школу в м. Кременець (1947 р.), у Львові – філологічний факультет університету (1952 р.). Музичну освіту здобула у Львівській державній консерваторії (клас доц. О. Бандрівської та проф. П. Кармалюка, 1956–1963 рр.). У 1963–1985 рр. – солістка Львівської опери. У репертуарі співачки – 42 партії в 35 операх, серед яких Джільда («Ріголетто» Дж.Верді), Розіна («Севільський цирульник» Дж.Россіні), Лейла («Шукачі перлів» Ж.Бізе), Адіна («Любовний напій» Г.Доніцетті), Анна («Дон Жуан» В.А.Моцарта), Антонія, Олімпія, Джульєтта («Казки Гофмана» Ж.Оффенбаха), Настка («У неділю рано зілля копала» В.Кирейка) та ін. Вела активну концертну діяльність, гастролювала у США, Канаді, Угорщині, Німеччині, Югославії, Польщі, Монголії, країнах Середньої Азії, Сибіру. З 1981 р. Володимира Павлівна Чайка викладала сольний спів у Львівській державній консерваторії ім. М. В. Лисенка (тепер – Львівська національна музична академія).

Неодноразовий член журі Міжнародних конкурсів вокалістів. Серед випускників Володимири Павлівни – багато лауреатів та дипломантів міжнародних конкурсів. Написала книгу споминів про свого педагога: «Павло Кармалюк. Життя та творчість актора, співака, вчителя» та методичний посібник «Мистецтво творити співом (Значення психофізичного стану студента у розвитку його вокальної майстерності)». У 2008 р. за багаторічну плідну працю в галузі мистецтва і культури В.Чайка нагороджена Почесною відзнакою Міністерства культури і туризму України.

21 листопада 2015 року у Львові завершила свій земний шлях співачка і педагог Володимира Павлівна Чайка.

*****

Малевич, З. Гордість нашого краю [Текст]: [про В. Чайку] / З. Малевич. – Народне слово. – 2008. – 28 берез.

Житко, О. Володимира Чайка – «Голосистий соловейко» України [Текст]: імена / О. Житко. – Народне слово. – 2011. – 24 черв., 1 лип.

*****

Барна, В. Чайка Володимира Павлівна (02.04.1928 с. Шили, нині Збараз. р-ну) – оперна співачка, педагог [Текст] / В. Барна, Б. Пиндус, Л. Щербак // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т.3. К – Я. – С.579: фотогр.

«Голосистий соловейко» України – Володимира Чайка [Текст]: бібліогр. довід. / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2011. – 10с.

85 років від дня народження Чайки Володимири Павлівни [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2013 рік / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від. ; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2012. – С. 18-19: фотогр.

*****

Відійшла у вічність співачка, педагог Володимира Чайка [Електронний ресурс] // Музично-меморіальний музей С. Крушельницької. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна],

2015. – Режим доступу:
<http://www.salomeamuseum.lviv.ua/news/221.htm>, Вільний. –
Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.01.2017.

Дмитрів, С. Володимира Чайка [Електронний ресурс]:
відео / С. Дмитрів // Музично-меморіальний музей С.
Крушельницької. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна],
2013. – Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=uFi64N7ciYM>, Вільний. –
Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 11.01.2017.

Чайка Володимира Павлівна [Електронний ресурс] //
Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. –
[Україна], 2016. – Режим доступу:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Чайка_Володимира_Павлівна,
Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено
11.01.2017.

16 липня

85 років від дня народження *Драгана Ярослава
Петровича* (16.07.1933 р.) – вченого-фізика, доктора фізико-
математичних наук.

Ярослав Драган народився 16 липня
1933 р. у с. Синява Збаразького району
Тернопільської області. Вищу освіту здобув
у 1955 р. на фізико-математичному (з 1953
р. – фізичному) факультеті Львівського
державного університету ім. Івана Франка.
Трудовий шлях почав учителем фізики
в школах Львівської залізниці (станції
Корелево на Закарпатті та Стрий). У 1956–
1959 рр. – старший лаборант кафедри вищої
математики Львівського університету. З 1959 по 2002 рр.
працював у Фізико-механічному (до 1964 р. – Інститут
машинознавства та автоматики) інституті Академії наук України.
Спочатку обіймав інженерні посади, а з 1969 р. – старший

науковий співробітник, з 1992 р. – провідний. З 1993 р. – професор кафедри біотехнічних систем Тернопільського державного технічного університету ім. Івана Пулюя (за сумісництвом). У 1967 р. захистив кандидатську, у 1989 р. – докторську дисертації. У 1996 р. – професор кафедри біомедичних систем та апаратів Тернопільського приладобудівного інституту. З 2002 р. – професор кафедри програмного забезпечення Національного університету «Львівська політехніка». Над створенням енергетичної теорії стохастичних сигналів Ярослав Петрович почав працювати з середини 70-х рр. Теорія ритміки стала підставою розроблення стохастичних методів аналізу в застосуваннях до вивчення природних, біотехнічних та соціальних систем, зокрема застосування теорії і статистичних методів аналізу ритміки у проблемах гідроаерокосмосу. Спільно з колегами та учнями Я. П. Драган створив відому в Україні, колишньому Союзі та поза його межами наукову школу з імовірного аналізу сигналів і систем. У 1998 р. працював візит-професором у Центрі стохастичних процесів університету в Чапел Гіл (штат Північна Кароліна, США). Ярослав Драган – автор 350 наукових праць, серед яких 11 монографій і посібників для вищих закладів освіти, 3 препринти. У співавторстві написав монографію «Системний аналіз теорії сигналів». Під керівництвом професора захищено 12 кандидатських і 6 докторських дисертацій. Я. П. Драган є активним учасником та членом оргкомітетів багатьох конференцій з проблем теорії сигналів, членом редколегії журналу «Комп'ютерні науки та інформаційні технології», збірника наукових праць «Комп'ютерні технології друкарства», членом наукового товариства ім. Т. Шевченка у Львові, клубу львівських поліграфістів. За багаторічну плідну працю нагороджений почесною грамотою президії Академії наук України (1994), медаллю «Ветеран праці». За колективну монографію «Прикладна теорія випадкових процесів і полів» удостоєний першої премії Комітету радіоелектроніки і зв'язку на конкурсі до 100-річчя радіо. Життєве кредо Ярослава Петровича: «Що має статися, має статися – дай йому шанс. Думай, читай і пильнуй». Улюблений вислів: «Документи мають бути в порядку».

*****

Герман, О. Драган Ярослав Петрович (16.07.1933, с. Синява, нині Збараз. р-ну) – вчений-фізик, педагог [Текст] / О. Герман // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1. А – Й. – С.529-530: фотогр.

80 років від дня народження Драгана Ярослава Петровича [Текст] // Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2013 рік / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа – Збараж, 2012. – С. 21-22: фотогр.

*****

Драган Ярослав Петрович [Електронний ресурс] // Електронна енциклопедія Львівської політехніки. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: http://wiki.lp.edu.ua/wiki/Драган_Ярослав_Петрович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16.02.2017.

Драган Ярослав Петрович [Електронний ресурс]: науковці України – еліта держави // Логос Україна. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=nued4&id=1523>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16.02.2017.

Драган Ярослав Петрович [Електронний ресурс]: [бібліогр.] // Науково-технічна б-ка ТНТУ ім. Івана Пулюя. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <http://library.tntu.edu.ua/personaliji/a/d/dragan-jaroslav-petrovych/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16.02.2017.

12 серпня

70 років від дня народження *Гриба Василя Григоровича* (12.08.1948 – 26.01.2000) – журналіста, літератора, члена НСЖУ.

Василь Гриб народився 12 серпня 1948 року в селі Суворовське Тульчинського району Вінницької області. Після закінчення сільської восьмирічки вчився на Донбасі. Там отримав фахову освіту. Два роки служив в армії. Потім працював у редакції Барської газети «Червоний промінь». З 1970 по 1975 роки навчався у Львівському державному університеті на факультеті журналістики. Десять років працював відповідальним секретарем Збараської районної газети «Колгоспне життя». З 1985 року – директор районної друкарні, з липня 1998 року – редактор районної газети «Народне слово».

На яких би посадах не перебував Василь Гриб, його завжди цінували люди за його порядність, чесність, високий професіоналізм у роботі. Його любили і шанували колеги по перу і прості жителі району. Динамізм, оперативність, виваженість кожного слова, вміння контактувати з людьми в будь-якій ситуації – саме це було притаманне журналісту, публіцисту, письменнику.

Василь Гриб – член Національної спілки журналістів України, автор прозових збірок «Звістка» (1993), «Звабний плід Мандрагори» (1996), п'єси «Тринь-трава», упорядник і головний редактор збірки «Літературна Збаражчина» (1996). Він неодноразово друкувався в обласній, національній пресі, в літературних часописах.

Василь Гриб був майстром малої прози, цікавим письменником. Він не вигадував сюжетів своїх творів, а черпав їх із життя. Тому його новели вражають своєю безпосередністю і мистецькою досконалістю.

26 січня 2000 року, на 52 році життя, через довготривалу невиліковну хворобу зупинилось зболене серце щирої, доброї

людини, талановитого письменника і журналіста Василя Григоровича Гриба.

*****

Гриб, В. Звістка [Текст]: оповід., новели / В. Гриб. – Збараж: Тернопіль, 1993. – 30 с.

Гриб, В. Звабний плід Мандрагори [Текст]: літ.-худ. вид. / В. Гриб; ред. В. Кравчук – Збараж: Тернопіль, 1996. – 102 с.

Гриб, В. Незакінчена новела... [Текст]: новели, спогади, есе / В. Гриб. – Тернопіль: Джура, 2010. – 104 с.

*****

Василь Гриб [Текст] // Літературна Збаражчина / упоряд.: В. Гриб, В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 150.

Гриб, В. Вкраплення у вічність [Текст]: спогади, есе [збаражани про жит. та творч. В. Гриба] // Гриб, В. Незакінчена новела... Новели, спогади, есе / В. Гриб / ред.-упоряд. В. Кіріндась. – Тернопіль, 2010. – С. 57-84.

Життя у світлинах [Текст]: [фотогр. з життя В. Гриба] // Гриб, В. Незакінчена новела... Новели, спогади, есе / В. Гриб / ред.-упоряд. В. Кіріндась. – Тернопіль, 2010. – С. 85-100.

Перебийніс, П. Рекомендація Петра Перебийноса [Текст]: [реком. Василю Грибу до вступу у члени Нац. спілки письмен. України] / П. Перебийніс // Рушник: літ.-мистец. зб. / ред.-упоряд.: В. Кравчук, В. Хрін. – Збараж, 2001. – С. 16.

*****

«Не нарікаю на свою долю»: пам'ять [Текст]: [пам'яті письмен., ж-ста, ред. рай. газети «Народне слово» Василя Гриба] // Народне слово. – 2001. – 10 серп. – С. 3.

Бачинський, Я. Сумні акорди вічності [Текст]: прощальне слово про друга / Я. Бачинський // Народне слово. – 2000. – 28 січ. – С. 2.

Гаврильцьо, І. Звістка про «Звістку» [Текст]: [про зб. оповід. і новел Василя Гриба «Звістка»] / І. Гаврильцьо // Тернопіль вечірній. – 1993. – 3 листоп.

Глибокий сум. І добрий, вічний спомин [Текст]: річниця світлої пам'яті доброго побратима, уважного наставника – ред. рай. газети «Народне слово» Василя Григоровича Гриба // Народне слово. – 2001. – 26 січ. – С. 2.

Гонтарук, Л. Звабний плід дерева любові [Текст]: [Василь Гриб і його нова кн. «Звабний плід Мандрагори»] / Л. Гонтарук // Народне слово. – 1996. – 17 трав.

Кіріндась, В. Хто такий Грицько Барський? [Текст]: [спомин про побратима Василя Гриба] / В. Кіріндась // Народне слово. – 2006. – 3 лют. – С. 3.

*****

«Життя моє лише краплинка, розчинена у вічності земній» [Текст]: бібліогр. довідка: до 60-річчя від дня народж. Василя Гриба / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; підгот. В. Радовська. – Збараж, 2008. – 12 с.

Гриб Василь [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збаразької: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж, 2015. – С.21-23: фотогр.

Гриб Василь Григорович [Текст] // Література землі Збаразької: бібліогр. покажч. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; упоряд. М. Дем'янюк. – Вип. 1. – Збараж, 1995. – С. 17.

Гриб Василь Григорович [Текст] // Література землі Збаразької: бібліогр. покажч. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 27.

Кіріндась, В. Гриб Василь Григорович (1948-2000) [Текст] / В. Кіріндась // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 1. А-Й. – С. 412.

*****

Відомі земляки: Василь Гриб – майстер малої прози [Електронний ресурс] // Народне слово. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2012. – Режим доступу: <http://narodne-slovo.te.ua/2012/03/09/vidomi-zemlyaky-vasyl-hryb-majster-maloji-prozy/>, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16.02.2017.

17 вересня

60 років від дня народження *Мандрика Олега Євгеновича* (17.09.1958 – 21.01.2014) – краєзнавця.

Олег Мандрик народився 17 вересня 1958 року. Працював екскурсоводом Національного заповідника «Замки Тернопілля», член спілки краєзнавців України. Автор низки публікацій у пресі, зокрема у часописах «Вісник історії краю», «Рушник», виданні «Наукові записки» НЗ «Замки Тернопілля» (2010). Співавтор книги «Збараж: погляд крізь віки».

Помер Олег Євгенович 21 січня 2014 року.

*****

Федорів, Т. Збараж: погляд крізь віки [Текст] : іст.-краєзн. нарис / Т. Федорів, О. Мандрик. – Збараж: КМЦ «Рушник», 2011. – 116 с.: фотогр.

*****

Мандрик, О. Історичні пам'ятки Збаражчини – свідки героїчного минулого нашого народу [Текст] / О. Мандрик // Збараж – місто в Медоборах. – 1999. – вип. № 3. – С. 9.

Мандрик, О. Визначні священники Збаражчини [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1996. – вип. № 3 (6). – С. 3,5.

Мандрик, О. Спасо-Преображенська церква [Текст] / О. Мандрик, Ю. Вербовецький // Вісник історії краю. – 1996. – вип. № 6 (9). – С. 6.

Мандрик, О. Успенська церква [Текст]: храми міста / О. Мандрик, Ю. Вербовецький // Вісник історії краю. – 1996. – вип. № 8 (11). – С. 4.

Мандрик, О. Храм молитви, добра і злагоди [Текст]: [про церкву Введення у храм Пресвятої Богородиці с. Стриївка] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1997. – вип. № 8 (23). – С. 3.

Мандрик, О. Римо-католицький костел і монастир святого Антонія у м. Збаражі [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1998. – вип. № 8 (35). – С. 5: фотогр.

Мандрик, О. Храми міста [Текст]: [про храми сіл: Старий Збараж, Базаринці, Чорний Ліс, Залужжя] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1998. – вип. № 5 (32). – С. 2.

Мандрик, О. Хрести нагадують про скасування кріпосного права [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1998. – вип. № 2 (29). – С. 7: фотогр.

Мандрик, О. Храми міста [Текст]: [про каплички на території міста та його околиць] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1997. – вип. № 10 (37). – С. 4.

Мандрик, О. Про що розповідають легенди рідного краю [Текст] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1999. – вип. № 1 (40). – С. 8.

Мандрик, О. Будуються храми [Текст]: [про церкву Верховних апостолів Петра і Павла, селища цукрового заводу] / О. Мандрик // Вісник історії краю. – 1997. – вип. № 4 (19). – С. 2: фотогр.

Мандрик Олег [Текст] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2015. – Вип. 3. – С. 6: фотогр.

18 вересня

30 років від дня народження *Дишканта Юхима Борисовича* (18.09.1988) – поета, громадського діяча.

Юхим Дишкант народився 18 вересня 1988 року в с. Бодаки Збараського району.

Юхим – простий сільський хлопець, якому Бог дарував талант – поетичний дар. З раннього дитинства, зі шкільної парти він одержимий словом і творення поезії – це зміст його життя. Вірші Юхима чудові, інколи, може, для когось і не дуже зрозумілі, бо з глибоким філософським змістом.

Член обласного літературного об'єднання при ТОО НСПУ. Автор двох поетичних збірок: «Мріяла вишнями вулиця», «Гітарна кров» та «Рам'я», співавтор проєктів «Юхим Дишкант і Кусок Комісії» та «У затінку дівчат-квіток».

Учасник творчого союзу «ПЛИТА». Друкувався у газетах «Вільне життя», «Народне слово», «Літературна Україна», а також в альманахах: «Подільська толока», «Перші ластівки», «Курінь», «Рушник», журналі «Пектораль». Закінчив Національний університет «Острозька академія», де навчався за спеціальністю «Літературна творчість». У 2007 році був учасником Всеукраїнської наради молодих літераторів у Ірпіні.

Батько помер від важкої недуги, коли Юхимові було 7 років. Трьох дітей мама виховувала самотужки. Юхим рано відчув усі труднощі сільського буття, не цурався фізичної праці.

Володимир Кравчук пригадує своє перше знайомство з творчістю Юхима Дишканта: «Односельчанка хлопця – директор

Збаразької ЦБС Оксана Бондар принесла зошит, списаний віршами учня Бодаківської школи у бібліотеку і переконала мене їх оцінити, бо їй вдалося, що вони варті уваги. Там було 56 віршів. Їхня образність була така зачухерявлена, що інколи навіть сам автор губився. Однак я взявся за їхнє редагування і згодом у світ вийшла перша поетична книжка Юхима, куди увійшло його майже три десятки віршів. Потім відбулося знайомство хлопця з митцями обласної літературної студії при Тернопільській організації Національної с пілки письменників України, якою тоді керував Богдан Бастюк, де теж зуміли розгледіти талант сільського хлопця і дали йому рекомендації для вступу на факультет «Літературна творчість», який щойно було відкрито у «Острозькій академії». Я тоді розумів, що якщо Юхим не стане письменником, то буде добрим філологом у якого можна буде повчитися. Навчаючись у вузі він видав ще дві поетичні збірки – «Гітарна кров» та «Брам'я». І варто зазначити, що передмову, яка мала назву «На гітарі бандурні струни», до першої книги студенту-першокурснику Юхиму Дишканту написав український письменник, науковець, лауреат багатьох престижних всеукраїнських літературних премій Ігор Павлюк. Мабуть не кожному студенту так щастить».

«...Із перших же прочитаних ним рядків – ясно: цей тоненький, невисокий на зріст хлопчина, у характері якого вгадувалася тепла селянська самоіронічність, – Поет», – писав про Юхима у передмові до його збірки «Гітарна кров» Ігор Павлюк у 2007 році.

*****

Дишкант, Ю. Гітарна кров [Текст]: поезії / Ю. Дишкант. – Рівне: Волинські обереги, 2007. – 52 с.

*****

Дишкант, Ю. Збираюсь до дому легкого... [Текст]: вірші / Ю. Дишкант // Свобода. – 2014. – 29 січ. – С. 4.

Дишкант, Ю. Я народився у глибинці... [Текст]: вірші / Ю. Дишкант // Народне слово. – 2014. – 31 січ. – С.2.

*****

«Крилами своїми він вбирає поезію» [Текст]: [біогр.] // Народне слово. – 2014. – 31 січ.

Боднар, С. 5 березня відбудеться судове засідання, на якому буде знято усі обвинувачення із «в'язня Грушевського» Юхима Дишканта [Текст] / С. Боднар // Народне слово. – 2014. – 28 лют. – С. 3.

Боднар, С. Арештований герой Майдану із Збаражчини [Текст]: [про арешт Ю. Дишканта] / С. Боднар // Народне слово. – 2014. – 24 січ.

Боднар, С. Кримінальну справу «В'язня Грушевського» Юхима Дишканта закрито [Текст]: резонанс / С. Боднар // Народне слово. – 2014. – 14 берез. – С. 2.

Боднар, С. Молодий поет зі Збаражчини Юхим Дишкант – арештований герой Майдану [Текст] / С. Боднар // Народне слово. – 2014. – 31 січ. – С. 4: фотогр.

Боднар, С. Молодого поета з Бодак Юхима Дишканта можуть посадити на 15 років [Текст] / С. Боднар // Народне слово. – 2014. – 24 січ.

Касіян, В. Заручники режиму [Текст]: [про арешт Ю. Дишканта] / В. Касіян // Вільне життя. – 2014. – 12 лют. – С. 4: фотогр.

Юхим Дишкант перебуватиме під домашнім арештом [Текст] // Народне слово. – 2014. – 7 лют. – С. 2.

*****

Дем'янова, І. Дишкант Юхим Борисович [Текст] / І. Дем'янова, Б. Мельничук // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 4 (додат.): А-Я. – С. 199.

Дишкант Юхим [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж, 2015. – С.23-24: фотогр.

*****

Брик, А. Ще вчора поет, а нині – політв'язень [Електронний ресурс]: [про Ю. Дишканта; вірші] / А. Брик // Наш ДЕНЬ. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: <http://nday.te.ua/sche-vchora-poet-a-nyni-politvyazen/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 24.02.2017.

11 жовтня

65 років від дня народження *Кінібіди Зіновія Михайловича* (11.10.1953) – письменника, журналіста, художника.

Зіновій Кінібіда народився 11 жовтня 1953 року в с. Чернихівці Збараського району. Закінчив Вижицьке училище декоративно-прикладного мистецтва (1974, нині коледж), Тернопільський приладобудівний інститут (1985, нині ТДТУ). Працював художником у НВО «Ватра», ПМП «Юля». Член НСЖУ (1983), НСПУ (2003), голова крайового літературного об'єднання при ТОО НСПУ (1998-2004), член Галицько-Волинського братства (від 1993). Автор збірок прозових сатиричних і гумористичних творів, серед них: Автор книг «Велика новина» (1992), «Кому дулярів» (1996), «Секс, як кекс» (1997), «Stop Європа» (2001), «Голоблі на Європу» (2003), «Бомба Нострадамуса» (2007), «Віват, Америко!» (2010), автор чисельних публікацій у періодичних виданнях, альманахах.

Ще коли вчився у Вижицькому училищі прикладного мистецтва, почав дописувати у газети, працював на районному радіо у Вижниці. Писати почав з поезії. Коли займався на студіях

у Бориса Демківа, завжди зі всіх «приколювався». Ну, а згодом вже «всерйоз» взявся за той гумор – пише пародії на всіх наших місцевих авторів.

В 2013 році Національна спілка письменників України нагородила Зіновія Кіпибіду медаллю «Почесна відзнака».

В 2015 році Кіпибіді З. вручено пам'ятну медаль «Тарасу Григоровичу Шевченку – 200 років від дня народження». Урочисту місію здійснив очільник письменницької організації Олександр Смик.

Одна важлива «родзинка», притаманна цьому доброму гумористу: він пише пародії на всіх письменників і літераторів. І як тільки в кого вийшла нова поетична збірка, тоді начувайся. Краще, щоб вона не потрапляла на очі прискіпливому автору, бо так «випише» автора, що тому буде не до сміху.

Тепер Зіновій Кіпибіда – приватний підприємець, однак і його основна робота пов'язана з художньою творчістю. Він – автор меморіальних дошок багатьох відомих митців нашого краю (зокрема, Олексі Корнієнка, Ярослава Сачка, Петра Тимочка), а також меморіальних плит в пам'ять про бійців ОУН-УПА та жертв Голокосту.

*****

Кіпибіда, З. «Гран Нувель». Велика новина [Текст] / З. Кіпибіда. – Тернопіль: Ватра, 1993. – 56 с.

Кіпибіда, З. Кому дулярів [Текст]: гумор, сатира / З. Кіпибіда; ред. Б. Новосядлий. – Тернопіль: Чумацький шлях, 1996. – 72 с.

Кіпибіда, З. Секс як кекс [Текст]: гумор-сатира / З. Кіпибіда; ред. В. Кравчук; худ. оформл. Н. Самборська. – Збараж: Медобори, 1997. – 94.

Кіпибіда, З. Stop Європа [Текст]: сатира, гумор / З. Кіпибіда. – Тернопіль: Джура, 2001. – 96 с.

Кіпибіда, З. Голоблі на Європу [Текст] / З. Кіпибіда. – Тернопіль: Лілея, 2003. – 108 с.

Кіпібіда, З. Бомба Нострадамуса [Текст]: гумор, сатира / З. Кіпібіда. – Тернопіль: Лілея, 2007. – 104 с.

Кіпібіда, З. М. Віват, Америко! [Текст]: гумор і сатира, пародії, нар. усмішки / З. М. Кіпібіда. – Тернопіль: Терно-граф, 2010. – 104 с.

Кіпібіда, З. Галопом не по Європах [Текст]: гумор, сатира, пародії, усмішки / З. Кіпібіда. – Тернопіль : Терно-граф, 2014. – 104 с. : іл.

*****

Кіпібіда, З. Лист урядовцям [Текст] / З. Кіпібіда // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. В. Барна. – Тернопіль, 2004. – С. 192-193.

Кіпібіда, З. Муки творчості... [Текст] / З. Кіпібіда // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпібіда. – Вип. 6.– Тернопіль, 2010. – С. 138-140.

Кіпібіда, З. Не хочу влади [та ін.] [Текст]: гуморески / З. Кіпібіда // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпібіда. – Вип. 7.– Тернопіль, 2011. – С. 188-190.

Кіпібіда, З. Новорічні придибенції [та ін.] [Текст]: гуморески / З. Кіпібіда // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпібіда; ред. В. Барна. – Вип. 4. – Тернопіль, 2008. – С. 128: фотогр.

Кіпібіда, З. Парад мармиз. Бомболясики [Текст] / З. Кіпібіда // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпібіда. – Тернопіль, 2006. – С.171-176.

Кіпібіда, З. Плячки з мармулядою [Текст] / З. Кіпібіда // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. З. Кіпібіда. – Вип. 5. – Тернопіль, 2009. – С. 145-147.

*****

Заморська, Л. Книжка про кумедне й інтригуюче [Текст]: [про нову зб. З. Кіпібіди «Віват, Америко!»] / Л. Заморська // 20 хвилин. – 2010. – 26 берез. – С. 22.

Зіновій Кіпібіда [Текст]: [біогр. довідка] // Тернопіль. – 2008. – № 1. – С. 120: фотогр.

Зіновій Кіпібіда [Текст]: [біогр.] // Літературний Тернопіль. – 2010. – № 1 – С. 136 : фотогр.

*****

Барна, В. Кіпібіда Зіновій Михайлович (11.10.1953, с. Чернихівці Збараського р-ну) – письменник, журналіст, художник [Текст] / В. Барна, В. Дерій // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т. 2: К-О. – С. 78: фотогр.

Зіновій Кіпібіда [Текст]: [біогр.] // Письменники Тернопілля. Члени Національної спілки письменників України: бібліограф. довід. – Тернопіль, 2012. – С.63: фотогр.

Кіпібіда Зиновій [Текст] // Література землі Збараської: бібліогр. покажч. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. М. Дем'янюк. – Збараж, 1995. – С. 17.

Кіпібіда Зіновій [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж, 2015. – С. 26-28: фотогр.

Кіпібіда Зіновій Михайлович [Текст] // Література землі Збараської: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж, 2005. – С. 29-30.

Сміх крізь сльози [Текст]: бібліогр. довідка / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; підгот. В. Радовська. – Збараж, 2008. – 11 с.

*****

Кіпібіда Зіновій Михайлович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кіпібіда_Зіновій_Михайлович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 24.02.2017.

7 листопада

110 років від дня народження *Качалуби Михайла Олексійовича* (07.11.1908 – 07.04.1993) – лікаря, поета, прозаїка, громадського діяча.

Михайло Качалуба народився 7 листопада 1908 року в Романовому Селі Збараського повіту на Тернопільщині в селянській сім'ї. Михайло був у родині третім. Молодші від нього були сестра Катерина і брат Федір, який був активним членом ОУН, а в 1946 році втік через Словаччину в Америку, де і помер.

В школі Михайло перевершив своїх однокласників і вже в шкільні роки почав складати вірші і друкуватись на сторінках галицької студентської преси.

Отримавши атестат зрілості в 1929 році, Михайло не вагався у виборі професії, бо він ще маленьким мріяв стати лікарем. Він подав заяви на всі медичні факультети Польщі і на всі заяви отримав однакову відповідь: «Ні». Українців в тодішній Польщі у вищі учбові заклади не брали. Польща в той час боялась виховувати інтелігенцію і так свідомо налаштованих українців тодішнього краю.

Допомогла одна львівська газета, в якій Качалуба прочитав статтю про студентську громаду в Женеві. Автор запрошував своїх земляків поступати на навчання у швейцарські вузи.

Незнання французької мови не відрадило Михайла від подання заяви на навчання на медичний факультет Женевського університету. Отримавши позитивну відповідь, він за пару місяців вивчив французьку мову настільки, щоб можна було нею спілкуватись і почав успішно вчитись в університеті. Згодом стає активним в студентському русі. Його статті про студентське життя у Швейцарії час від часу появлялися і в галицькій пресі.

В університеті Михайло закохався у свою співкурсницю із стоматологічного відділу – швейцарку Луїсу Гайм і в 1935 році вони одружилися. Луїса (в родині звали її Люсею) стала вірною супутницею його життя, подарувавши йому трьох дочок і сина. Після закінчення університету Михайлові запропонували роботу в женевській університетській клініці. Дні і ночі він проводив у клініці над роботою «Практична вартість біологічної реакції при вагітності», за яку одержав звання доктора медицини. Перед Качалубою – молодим лікарем – відкривалася успішна кар'єра в одній з найвизначніших клінік Європи. Свої наукові статті він у той час друкував у західноєвропейських фахових журналах, але й на батьківщині, зокрема в журналі «Лікарський вісник».

Та доля молодого українця була затоптана Мюнхенською угодою у вересні 1938 р. Напередодні війни уряд Швейцарії видав постанову, згідно з якою всі чужинці повинні були покинути країну. Не дивлячись на те, що дружина була швейцаркою, вийшовши заміж за чужинця, вона втратила швейцарське громадянство і вимушена була разом з Михайлом покидати свій рідний край. В цей час Закарпаття одержало давно очікувану автономію і Михайло разом з сім'єю їде до Хуста. Уряд Карпатської України в 1939 році послав М. Качалубу у Великий Березний, де він організував окружну лікарню. Але недовга була тут праця. На Закарпаття кинулись угорські війська і в березні 1939 році сім'я Качалубів перебирається до Братислави. Михайло працює в Українській торговельній академії, яку було переведено з Мукачева. За свою роботу лікар отримував тільки харчі.

В жовтні 1939 року йому вдалось отримати місце лікаря в Дольному Кубіні, але й тут не дають йому уряди спокійно працювати. Лікар вимушений був нострифікувати швейцарський лікарський диплом і лише після того отримав словацьке

громадянство. Його дружині Луїзі Міністерство охорони здоров'я Словаччини не дозволило нострифікувати диплом.

В 1943 році в Словаччині піднімається партизанська боротьба і гори навколо Кубіна стали епіцентром Словацького національного повстання. М. Качалуба, ризикуючи життям, допомагав партизанам.

Після визволення Словаччини навесні 1945 року М. Качалуба не став героєм війни за лікарську допомогу, а першою жертвою горезвісного СМЕРШу. Його арештували як «українського націоналіста». На щастя, місцевим органам, які добре знали діяльність М. Качалуби, вдалося вирвати свого улюбленого лікаря із радянської в'язниці і Качалуба продовжував працювати лікарем в Дольному Кубіні.

На початку 50-х років органи державної безпеки (радянської і чехословацької) знову згадали про Качалубу. Розпочались виклики, допити, стеження і на кінець 30 грудня 1953 року – арешт і засудження на п'ять років тюрми, нібито за шпигунство на користь Швейцарії, зв'язки з УПА, релігійну агітацію тощо. М. Качалуба подав апеляцію у Найвищий суд, а з в'язниці таємно передав листа у посольство Швейцарії та одному з командирів радянських партизанів, якому він у війні спас життя. Дружина не мала ні дня ні ночі, оббиваючи пороги найвищих повновладців. Врешті-решт Найвищий суд у Празі знизив йому кару на половину. Та і з цієї кари частина підлягала амністії. Але 12 місяців тюремних знущань і психічного терору на все життя дали свій відбиток. Арешт батька потягнув за собою і зміни в долі чотирьох його дітей. Старші повинні були залишити навчання у вузах, а молодшим дали відчуття, що вони є дітьми «ворога народу».

Не міг М. Качалуба після звільнення із в'язниці дістати роботу в своїй професії. Ніхто не звертав увагу на те, що він має диплом лікаря женевського і братиславського університетів. Щоб ще більше пригнітити його, йому запропонували роботу санітара в лікарні. І тільки після втручання президента держави йому було дозволено працювати лікарем-фтізіатром в Дольному Кубіні. За його знання неабияк виростає авторитет. Органи безпеки в цьому містечку ні на хвилину не спускали з нього очей.

Від українського середовища Михайло був повністю ізольований. Але в 1962 році йому вдалося переїхати в Кошиці – в такий же туберкульозний диспансер. І тут він активно залучився до роботи в українській громаді. На сторінках кошицької «Піонерської правди» він публікує перші свої дитячі вірші, пише виховні статті. З його допомогою в Кошицях відкривається філія Культурного союзу українських трудящих та Український клуб. Він стає активним членом хору Левка Довговича «Карпати».

Та його серце рвалось в рідний край, який він не бачив понад три десятки років. В 1963 році він разом із сином Михайлом відвідав своє рідне село на Тернопільщині та столицю України Київ. Свою поїздку лікар-поет пізніше прекрасно описав у спогадах «Моя Одісея», та в ряді літературних творів.

В Кошицях спілкування з українською громадою пробудило приспаний талант поета. В 1966 році появилася на світ його перша поетична збірка «Польові дзвіночки». Це були вірші, де й не пахло трафаретом. Вірші, де замість таких трафаретних штамів, як партія, Ленін, щастя, мир, соціалізм, звучали милі рідні всім слова: мама, тато, братик, пташка, зайчик, квітка. Що не вірш, то розмова з малечею. Тому то і став він частим гостем в дитячих колективах. Малі дітки напам'ять декламували його віршики. Популярність М. Качалуби серед українського населення зростала з кожним днем, а це не подобалось партійним і державним органам, які крім іншого, були великими шовіністами. Їм не подобалось, що українського лікаря-поета почали перекладати на словацьку мову і декламувати його вірші в словацьких дитячих закладах.

Хоч над словацькими повновладцями і висів меч СРСР, але вони в тишості гнули свою лінію, поволі відновлювали фашистський клич «Na Slovensku – po slovensky» (В Словаччині по-словацьки). І тому то в 1977 році Качалубі знов нагадали „старі гріхи” і почали обмежувати публікації його віршів і статей. Але його серце не знало спокою і він друкувався під псевдонімами та криптонімами. Крім того, науковий дух не дав лікарю спокою і він підготував і надрукував ряд науково-популярних, просвітницьких статей на тему «Туберкульоз і здоров'я». Його статті на лікарські теми друкували в медичних часописах Словаччини.

Влітку 1968 р. він вибрався власною машиною у свою другу подорож на рідну Тернопільщину, на цей раз з дружиною-швейцаркою і дітьми. Було це якраз в ті дні, коли радянські війська готувалися до нападу на Чехословаччину і були зосереджені поздовж чехословацько-радянського кордону. Від солдатів він чув нібито Прагу вже зайняли німці і мов політична ситуація вимагає негайної радянської допомоги. Це насторожило його і він після одноденного візиту у сестри в рідному селі, повернувся у Кошиці, де був свідком віроломного нападу Радянських військ на Чехословаччину 21 серпня 1968 року.

Побачивши, що твориться, 28 серпня він склав у машину необхідні речі і разом з дружиною Люсею, сином Михайлом, дочкою Мар'яною та зятем Янком вирушив у «туристичну подорож» на Захід. Наймолодша дочка в той час вчилася у Канаді, старша із своєю сім'єю відпочивала біля Чорного моря у Болгарії. Після короткого перебування у збірному таборі у Відні Качалубам було надано швейцарську візу, і 3 вересня 1968 року, після тридцятьох років, Михайло знов опинився на батьківщині своєї дружини.

Тут вже в похилому віці і не в найкращому стані здоров'я розпочався новий етап його життя. Вже наприкінці 1968 року М. Качалуба в м. Клерене відкрив приватну лікарську амбуляцію, в якій працював до відходу на пенсію 1986 р., спочатку сам, а потім із своїм сином Михайлом, який закінчив той самий медичний факультет у Женеві, в якому колись вчилися його батьки. Дружина Михайла Люся вже на медичну дорогу не стала.

М. Качалуба нав'язав співпрацю з багатьма українськими журналами й газетами в діаспорі, публікуючи на їх сторінках вірші й публіцистичні статті. Співпрацював з торонтським «Новим шляхом», детройськими «Дзвонами», паризьким «Українським словом», нью-йорським «Патріархатом» та мюнхенським «Християнським голосом». Публікував і в чужомовних професіональних лікарських журналах.

В 1988 році він брав участь у Другому світовому конгресі українських лікарів у Відні. Там його за довгорічну роботу на полі лікарської освіти було нагороджено «Почесною грамотою».

В 1971 році у Парижі вийшла друга збірка віршів М. Качалуби під назвою «Бульварами серця», а наступного року третя –

«Вільним крилом». В них переважали вірші на патріотичні мотиви. В Парижі видано і дальші три його поетичні збірки: «Наш талант» (1975), «Тріпотіння крилат» – вірші для дітей (1978) та «Відлуння моєї душі» (1980). В Аргентині видають поеми «Одна з доріг» (Буенос-Айрес, 1984) та «Помпеї» (Прудентополіс, 1986). У видавництві Юліана Середняка в Буенос-Айрес видано і дев'яту книжку М. Качалуби «На струнах серця» (1988). Найбільшу увагу заслуговують чотири книжки М. Качалуби які вийшли з друку у видавництві Ю. Середняка в Буенос-Айрес та у видавництві оо. Василіанів у Прудентополісі «З моєї Одиссеї». Кожна нова збірка це – ніби щоденник душі лікаря.

В поетичних збірках М. Качалуби громадська тематика перегукується з особистою інтимною. Читач має змогу слідкувати за ростом дітей поета, але й відчутти велику його любов і повагу до дружини – чужинки, яка, засвоївши українську мову, стала вірною супутницею його життя. Їй М. Качалуба присвятив найбільше віршів і навіть цілу збірку «Відлуння душі моєї». Два останні томи його спогадів «Моя Одисея» повністю присвячені лікарській тематиці. Вони так і називаються: «Лікарські спомини з Карпатської України й Словаччини» (частина III, 1983), «Лікарські спогади зі Словаччини» (частина IV, 1987). Це – не лише автобіографія поета, але й важливе джерело для вивчення внеску українських лікарів Галичини в розвиток медицини в даних регіонах.

Через усі його збірки червоною ниткою проходять любов поета до України, вболівання за її гірку долю і віра в її світле майбутнє.

Не довелось вірному сину України приїхати в Україну коли вона набиралася сили державності, коли відроджувалася її незалежність. На початку квітня 1993 року він почув біль у серці. Біль у серці він переносив ціле своє життя та тепер він був іншим... Син повіз його в лікарню у м. Льозанна. 6 квітня 1993 року він там висповідався і прийняв св. Тайни, а наступного дня під час лікарського обстеження віддав душу Богові.

*****

Качалуба, М. Між двома стенокардіями [Текст]: поезії / М. Качалуба. – Шерне – Тернопіль: 1994. – 132 с.

Качалуба, М. Муза і стетоскоп [Текст]: до 100-ліття від дня народж.: [біогр., спогади, вірші] / М. Качалуба. – Пряшів, 2008. – 318 с.

*****

Дем'янюк, М. Михайло Качалуба (1908-1993) [Текст] / М. Дем'янюк // Літературна Збаражчина / упоряд.: В. Гриб, В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 73-76.

Жила, В. Про мистецьку своєрідність творчості Качалуби [Текст] / В. Жила // Збаражчина: зб. ст., матеріалів і споминів. – Київ, Торонто, 1985. – Т.1. – С. 333.

*****

Кульпа, Т. «Я гордий тим, що з України родом» [Текст]: [100 років від дня народж. М. Качалуби] / Т. Кульпа // Народне слово. – 2008. – 7 листоп. – С. 5.

Малевич, А. Михайло Качалуба [Текст]: [біогр.] / А. Малевич // Вісник історії краю. – 1996. – № 11-12. – листоп.-груд. – С. 5: фотогр. – (3 кн. «Збаразькі лікарі»).

Мушинка, М. «Мене породило квітуче Поділля» [Текст]: [про М. Качалубу] / М. Мушинка // Вільне життя. – 2008. – 3 груд. – С. 4.

*****

«Я гордий тим, що з України родом» [Текст]: реком.-бібліогр. посіб. до 100-річчя від д. н. Михайла Качалуби / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; підгот. Т. Кульпа. – Збараж: [б. в.], 2008. – 12 с.

Качалуба Михайло [Текст]: [біогр., бібліогр.] // Література землі Збаразької: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа. – Вип. 3. – Збараж, 2015. – С. 52-59: фотогр.

Качалуба Михайло Олексійович [Текст]: [біогр.] // Література землі Збаразької / Збараз. централіз. бібл. система,

метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 44-45.

*****

Качалуба Михайло Олексійович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Качалуба_Михайло_Олексійович, Вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 01.03.2017.

12 листопада

75 років від дня народження *Кот Данії Єдуардівни* (12.11.1943 – 23.12.2014) – письменниці, педагога.

Данія Кот народилась 12 листопада 1943 року в м. Шпільберзі (Німеччина). Закінчила Черниховецьку семирічку, Збараську десятирічку (1960). Вищу освіту здобула у Львівському державному університеті ім. І. Франка (1973). Працювала учителем англійської мови Максимівської восьмирічки Збараського району.

Свої твори друкувала в альманахах «Літературна Збаражчина» «Подільська толока», у газетах «Вільне життя», «Освіта» (Київ) та ін. Член Збараської районної літературної студії та обласного літературного об'єднання при Тернопільській обласній організації НСПУ.

Померла Данія Кот 23 грудня 2014 року. Похована в с. Чагарі Збараські, Збараського району.

*****

Кот, Д. Во славу Христову [Текст]: поезії / Д. Кот; рец. Б. Демків. – Тернопіль: Синтез-Поліграф, 2002. – 52 с.

Кот, Д. Іду з науки поколінь [Текст]: сонети / Д. Кот. – Тернопіль: Синтез-Поліграф, 2002. – 46 с.

Кот, Д. Про абетку [Текст]: вірші для дошк. / Д. Кот . – Тернопіль: Воля, 2005. – 28 с.

*****

Кот, Д. Присвята учителя. Калейдоскоп [та ін.] [Текст]: вірші / Д. Кот // Подільська толока: альм. літ. об-ня / упоряд. В. Барна. – Тернопіль, 2004. – С. 35-36.

Кот, Д. Білка [Текст]: вірш / Д. Кот // Рушник: літ.-мистец. зб. / ред.-упоряд. В. Кравчук. – Вип. 2. – Збараж, 2006. – С. 123.

Кот, Д. Мій предок. Різдво пресвятої Богородиці [та ін.] [Текст]: вірші / Д. Кот // Літературна Збаражчина / ред.: В. Гриб, В. Кравчук. – Збараж, 1996. – С. 252-257.

*****

Кот Данія Едуардівна [Текст] // Література землі Збаразької: бібліогр. посіб. / Збараж. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 32.

Кот Данія Едуардівна [Текст] // Письменники Збаражчини – дітям: реком. бібліогр. покажч. / Збараж. центр. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2006. – С. 4-5.

Населені пункти Збаражчини

Болязуби

(435 р. з часу першої писемної згадки)

Село **Болязуби** Збаразького району розташоване на березі р. Гнізна за 12 км. від райцентру і залізничної станції Збараж. Підпорядковувалося Колодненській сільраді. Від вересня 2015 року ввійшло у склад Колодненської сільської громади. До села приєднано хутори Зграбники, Глинчуки та Нагнидовеччина. Населення – 431 осіб (2016). Перша писемна згадка під назвою **Болизуби** – **1583** (за поборовим реєстром Кременецького повіту. Належало князеві К.-В. Острозькому, 1913 р. – грохольським. У селі є Дім молитви ЄХБ (1991), дерев'яна церква святої Трійці (1907), пам'ятник односельцям, які загинули в 1941 році за Вільну Україну. Діють загальноосвітня школа I ступеня, Будинок культури, бібліотека, ФАП.

Бутин

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Бутін – село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на лівому березі річки Горинь, на півночі району за 32 км. від райцентру. До 2015 було центром сільради. Від вересня 2015 року ввійшло у склад Вишнівецької селищної громади. До села приєднано хутори Дзвеняцький і Поляни. Населення – 620 осіб (2016). Назва села походить, ймовірно, від зрубаного лісу (*збрут* – *бут*). Перша писемна згадка – **1463** року як володіння князя С. Збаразького. 1582 – власність М. Збаразького, 1764 – К. Мнішек. Є церква святого Михаїла (1880), капличка Божої Матері та нова капличка (1999), дві «фігури». Діють загальноосвітня школа I-III ступенів, бібліотека, млин (2001), два ПАП – «Андрощук» та «Добрий самарянин».

Вищі Луб'янки

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Вищі Луб'янки – село Збарзького району Тернопільської області. Розташоване на південному сході району. Центр сільради, якій підпорядковане село Новий Роговець і х. Ліски. Розташоване на берегах річки Слотівка – притоки річки Гнізна, за 7 км від райцентру. Населення – 1128 особи (2016 р.). Перша писемна згадка – **1463** рік. Діяли товариства «Просвіта» (від 1920 р.), «Сільський господар», «Союз українців», «Луг», Народний дім (1922 р.). 1 жовтня 1927 р. вилучено частини гмін (громад) Вищі Луб'янки і Нижчі Луб'янки та з них утворено самоврядну адміністративну гміну Новий Роговець. 1 серпня 1934 р. внаслідок адміністративної реформи Вищі Луб'янки включено до новоствореної у Збарзькому повіті об'єднаної сільської гміни Вищі Луб'янки. У 1939 році в селі проживало 1710 мешканців (1380 українців-грекокатоликів, 290 українців-латинників, 30 поляків і 10 євреїв). Є церква Храму Пресвятої Богородиці (1880 р.), Духовний центр (2000 р.), капличка на честь 2000-річчя народження Ісуса Христа (2000 р.), «фігура» святого Антонія (1873 р.), дві «фігури» Ісуса Христа, п'ять «фігур» Божої Матері, козацькі могили на х. Ліски, ботанічна пам'ятка природи місцевого значення Луб'янківський модринник. Споруджено пам'ятники: воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні (1967 р.; скульптор В. Волошин), козацькому полковникові Несторові Морозенку, УСС і воякам УПА (1992 р.; скульптор Казимир Сікорський); Насипано символічну могилу УСС і воякам УПА (1990 р.), встановлено пам'ятний хрест на честь проголошення незалежності України (1992 р.; кам'яний), пам'ятний знак землякам, полеглим 1949 р. від загону МДБ (1999 р.), пам'ятний хрест загиблим Героям Майдану (квітень 2014 р.), пам'ятну таблицю отцю А. Грабовичу (2000 р.). Діють загальноосвітня школа І-ІІ ступеня, клуб, бібліотека, ФАП, відділення зв'язку, торговельний заклад.

Гнидава

(435 р. з часу першої писемної згадки)

Гнида́ва – село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на північному сході району за 30 км. від райцентру. Підпорядковане Коханівській сільраді. Біля Гнидави до 1970-х був хутір Лозина. Населення – 314 особи (2016). Поблизу Гнидави виявлено археологічні пам'ятки празької культури. Перша писемна згадка – **1583** як власність М. Вишневецького. 1703 під назвою Гнидавки – власність князів Острозьких. При церкві святої Покрови (1728; дерев'яна не зберег.) була багата бібліотека стародруків. На місці знищеної збудована нова церква (1914; мурована), є капличка святої Трійці. Споруджено пам'ятник полеглим у німецько-радянській війні воїнам-односельцям (1974; скульптор М. Ягода).

Гнізди́чне

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Гнізди́чне – село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на сході району за 25 км. від райцентру. Центр сільради, якій підпорядковані села Хоми та Чеснівський Раковець. До села приєднано хутори Галатава, Ломаки та Салабай. Населення – 1088 осіб (2016). Гнізди́чне вперше згадується у **1463** році як маєток князя Семена Васильовича Несвицького-Збаразького-Колоденського при поділі батьківських маєтків між Семеном Васильовичем, Василієм Васильовичем Збаражським і Солтаном. У 1518 році, після смерті Марії Семенівни Несвицької-Рівненської, дружини тоді вже покійного Семена Васильовича, його внучка, Анна-Тетяна Гольшанська, вносить Гнізди́чне разом з іншими селами до власності свого чоловіка, князя Костянтина Івановича Острозького. За даними «Словника географічного Королівства Польського» («СГКП»), 4 травня 1518 року король Сигізмунд I Старий підтвердив права князя Костянтина Острозького на

володіння Гніздичним та іншими селами, отриманими як спадок бабці його першої дружини. У 1583 році належало князю Василю Костянтину Острозькому. Є церква Преображення Господнього (1832; мурована). Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні (1973; скульптор М. Фурманов). Діють загальноосвітня школа I-III ступенів, Будинок культури, бібліотека, ФАП.

Дзвиняча

(435 р. з часу першої писемної згадки)

Дзвиняча – село Збарзького району Тернопільської області. Розташоване на півночному заході району за 40 км. від райцентру. Центр сільради. До села приєднано хутори Бистрецькі, Бойки, Вегері, Гаврихи, Горб, Котлявини, Лісовики, Семени. Населення – 828 особи (2016). Перша писемна згадка – **1583** як власність Вишневецьких, згодом – Мнішеків та Абамелек. Діяли товариства «Просвіта», «Союз українок» та інші українські товариства. Біля села розташована пам'ятка природи – Яр Жаб'як. Є церква Воздвиження Чесного Хреста (1888), каплиця. Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні (1965; скульптор Р. Яремчук). Діють загальноосвітня школа I-II ступеня, клуб, бібліотека, ФАП. Народилися: поет Іван Гнатюк, видавець, редактор, громадський діяч С. Кравець. У місцевій школі навчався прозаїк Б. Харчук. За переказами старожилів, у Дзвинячі 1846 побував Тарас Шевченко, їдучи з Вишнівця до Почасва.

Доброводи

(550 р. з часу першої писемної згадки)

Доброводи – село Збарзького району Тернопільської області. Розташоване на річці Гніздечна, на заході району за 14 км. від райцентру. Центр сільради. Населення становить 1550 осіб (2016). Перша писемна згадка – **1463** рік як Добра Вода. На

території села Доброводи є геологічний заказник – міоценові відклади – 0.5 га. З 1903 року в селі активно діяло товариство «Просвіта». Адміністративно село належало до Збараського повіту. У 1971 році у Доброводах була сильна повінь, яка завдала значних руйнувань селу. Є Церква святої Параскеви 1794 року, відноситься до УПЦ КП, пам'ятка архітектури – млин 1794 року, геологічна пам'ятка природи місцевого значення Міоценові відклади в Доброводах. У селі є такі пам'ятники та пам'ятні знаки: пам'ятник Тарасу Григоровичу Шевченку, споруджений 1964 року скульптором Я. Чайкою, пам'ятник воїнам-односельчанам, які полягли у німецько-радянській війні 1941–1945 років 1967 року скульптора Я. Чайки, пам'ятник Олександрю Смакулі 2000 року скульптора І. Маляра, пам'ятний знак на честь скасування панщини 1848 року, пам'ятний знак тверезості 1897 року Борцям за Волю України, насипана козацька могила. У селі є також дві меморіальні таблиці: О. Роздольському (1972), О. Смакулі (1999) – скульптор Я. Пиріжок. У селі діють загальноосвітня школа I–III ступенів, Доброводівський районний комунальний технічний ліцей ім. О. Смакули, бібліотека, ФАП, будинок культури, відділ зв'язку. У 1993 р. про село видала книжку місцева письменниця та педагог Марія Назар.

Добромірка

(370 р. з часу першої писемної згадки)

Добро́мірка – село Збараського району Тернопільської області. Розташоване на річці Вовчок (притока Самчика), на південному сході району за 25 км. від райцентру. Центр сільради. До Добромірки приєднані хутори Іщуки, Королюки, Корчикита та Пилипчуки. Населення – 498 осіб (2016). Перша писемна згадка – **1648**, коли козацьке військо Богдана Хмельницького проходило через Добромірку до Збаража. Є церква святої Параскеви (1860; мурована), дерев'яна капличка, «фігура» на місці старого храму (1860) та дві «фігури» на початку села (1935; відновлено 1992). Встановлено пам'ятні знаки на честь: скасування панщини (1848), «25-річчя заведення тверезості» (1900), воїнам-односельцям,

полеглим у німецько-радянській війні (1987). Насипано могилу УСС (1942; реставровано 1992). Діють загальноосвітня школа І-ІІ ступенів, Будинок культури, бібліотека, ФАП, ТОВ «Обрій-2000».

Залісці

(435 р. з часу першої писемної згадки)

Залісці – село Збарзького району Тернопільської області. Розташоване на північному заході району, на березі річки Іква, за 45 км від райцентру. Центр сільради. До села приєднано хутори Калянтир, Осівець та Поповеччина. Населення – 1386 осіб (2016). Неподалік села – Залісецький яр – геологічна пам'ятка місцевого значення. Село розташоване за декілька кілометрів від Почаївської лаври. Поблизу села виявлено археологічні пам'ятки пізнього палеоліту. Перша писемна згадка – **1583** як власність М. Вишневецького. Діяло товариство «Просвіта». У Залісцях розвинено гончарство. Є дерев'яна церква святої Покрови Пресвятої Богородиці (1898), каплиця (19 століття), побудований новий храм Покрови Пресвятої Богородиці (2009). На території Залісців є пам'ятки природи – яри «Жаб'як» та «Залісецький». Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні (1968; скульптор В. Афонічев). Діють загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів, клуб, бібліотека, ФАП, декілька магазинів. Із села вийшло найбільше в Тернопільській області священиків. За офіційною версією 230.

Іванчани

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Іванчани – село Збарзького району Тернопільської області. Розташоване на річці Гніздечна, на південному заході району за 19 км. від райцентру. Центр сільради, якій підпорядковане село Мала Березовиця. У 1953 році до Іванчан приєднано село Зарічне (Курники). Населення – 582 особи (2016).

Поблизу Іванчан знайдено римську монету. Перша писемна згадка – **1463**. 1 листопада 1918 сотня озброєних чоловіків з Іванчан роззброїла етапну команду мадяр, яка перебувала тут після відходу російської армії, і прогнала її з села. В дорадянський період діяли товариства «Просвіта», «Луг», «Рідна школа», хор, кооператива. 1 жовтня 1931 р. значна частина земель села передані селу Курники. У 1939 році в селі Іванчани проживало 640 мешканців (550 українців, 10 поляків, 70 латинників, 10 євреїв), а в селі Курники Іванчанські – 830 мешканців (340 українців, 5 поляків, 475 латинників, 10 євреїв). В центрі села на найвищому пагорбі стояла стара дерев'яна церква святого Івана Хрестителя (час її побудови невідомий). На її місці в 1991 побудована громадою села нова мурована церква, є загальнозоологічний заказник місцевого значення Малоберезовицько-Іванчанський заказник. Споруджено пам'ятник полеглим у німецько-радянській війні воїнам-односельцям (1972). Діють загальноосвітня школа І-ІІ ступенів, Будинок культури, бібліотека, ФАП, відділення зв'язку.

Коханівка

(390 р. з часу першої писемної згадки)

Коханівка – село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на півночі району за 30 км. від райцентру Центр сільради, якій підпорядковані села Гнидава та Діброва. До Коханівки приєднано хутори Гай, Нивка, Середній Горб, Сіножаття. Населення – 298 осіб (2016). Перша писемна згадка – **1628**. Є 2 церкви святої Покрови (19 ст., кам'яна; 1914, мурована). Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні (1967). Діють клуб, бібліотека, ФАП.

Кривчики

(435 р. з часу першої писемної згадки)

Кривчики – село Збараського району Тернопільської області. Розташоване на півночі району за 30 км. від райцентру. Підпорядковане Лозівській сільраді. Перша писемна згадка – **1583**. Є церква святих Петра і Павла (1992, мурована). Насипана братська могила воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні. Населення – 720 осіб (2016). Діють загальноосвітня школа I-II ступенів, клуб, бібліотека, ФАП, два торговельні заклади.

Лози

(435 р. з часу першої писемної згадки)

Лози – село Збараського району Тернопільської області. Розташоване на річці Горинь, на півночі району за 25 км. від райцентру. Центр сільради, якій підпорядковане село Кривчики. До Лозів приєднано село Суха Лоза, хутори Звіринець і Калантир. Населення – 549 осіб (2016). Поблизу села виявлено археологічні пам'ятки пізнього палеоліту, трипільської та давньоруської культур. Перша писемна згадка – **1583**. Є церква Покрови Пресвятої Богородиці (1898, дерев'яна), мурована каплиця. Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні (1982), встановлено меморіальну таблицю Борисові Харчуку. Діють загальноосвітня школа I ступеня, клуб, бібліотека, ФАП.

Нижчі Луб'янки

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Нижчі Луб'янки – село Збараського району Тернопільської області. Центр Нижчелуб'янської сільської ради. Населення – 1417 осіб (2016). Знаходиться на південному сході району. Розташоване на берегах річці Самець, що впадає в річку Гнізну, за 4 км. від райцентру. Перша писемна згадка – **1463**. 1 жовтня 1927 р. вилучено частини гмін (громад) Вищі Луб'янки і Нижчі Луб'янки та з них утворено самоврядну адміністративну

гміну Новий Роговець. 1 серпня 1934 р. внаслідок адміністративної реформи Нижчі Луб'янки включено до новоствореної у Збаразькому повіті об'єднаної сільської гміни Вищі Луб'янки. У 1939 році в селі проживало 1750 мешканців (1590 українців-грекокатоликів, 130 латинників і 30 євреїв). В боях за захоплення села під час німецько-радянської війни загинуло 52 радянські воїни. В рядах Червоної Армії в роки війни билися проти нацистів 247 місцевих жителів, 85 з них загинуло. За бойові подвиги 54 нагороджені орденами й медалями Союзу РСР. У 1960-1970-х рр. споруджено понад 200 житлових будинків. Споруджено пам'ятники воїнам УГА та загиблим під час Першої світової війни (1920). На виїзді до Збаража стоїть липа, під якою, за переказами, перебував Богдан Хмельницький, поруч – пам'ятна таблиця (1990) з написом: *«Липа Богдана Хмельницького. Під цією липою гетьман керував облогою Збаража в 1649 році»*. На виїзді з села у сторону Ланівців – Кривавий потік – місце битви козаків з поляками у 1649 році. 1991 року там насипали курган-могілу Борцям за волю України. На підніжжі могили знаходиться пам'ятна дошка з написом: *«Славним лицарям Запорізького козацтва, які полягли разом з полковником Бурляєм на кривавому потоці за визволення Збаража 1649. Вдячні потомки. 1992.»* Діє Нижчелуб'янківська ЗОШ I-III ступенів, Нижчелуб'янський сільський комунальний дитячий садок «Барвінок», Будинок культури, філія-бібліотека, ФАП. Храм Покрови Пресвятої Богородиці (1868, мурований).

Новики

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Новики село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на річці Гніздечна, на південному заході району за 14 км. від райцентру. Центр сільради, якій підпорядковані села Опрілівці та Чумалі. Населення – 376 особи (2016). Перша писемна згадка – **1463**. Діяли «Просвіта» та інші товариства. Є церква святого Димитрія Солунського (1909, кам'яна). Споруджено братську могилу воїнам РА, які загинули 1944, пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській

війні (1967). Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення Урочище «Провалля». Працюють ЗОШ 1 ступ., клуб, бібліотека, ФАП.

Олишківці

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Олишківці – село Збаразького району Тернопільської області. Підпорядковане Зарудянській сільраді. До Олишківців приєднано хутори Баланцове, Гумнисько та Островець. Розташоване на півночі району за 17 км. від райцентру. Населення – 527 осіб (2016 р.). Олишківці вперше згадуються у **1463** році як маєток князя Семена Васильовича Несвицького-Збаразького-Колоденського при поділі батьківських маєтків між Семеном Васильовичем, Василієм Васильовичем і Солтаном Збаразькими. У 1518 році, після смерті Марії Семенівни Несвицької-Рівненської, дружини тоді вже покійного Семена Васильовича, його внука, Анна-Тетяна Гольшанська, вносить Олишківці разом з іншими селами до власності свого чоловіка, князя Костянтина Івановича Острозького. За даними «Словника географічного Королівства Польського» («СГКП»), 4 травня 1518 року король Сигізмунд I Старий підтвердив права князя Костянтина Острозького на володіння Олишківцями та іншими селами, отриманими як спадок бабці його першої дружини. Водно-болотний масив у межах заплави р. Гнізни між селами Олишківцями та Витківцями оголошений ботанічною пам'яткою природи «Олишківська ділянка». 30 листопада 2014 року архієпископ Тернопільський, Кременецький і Буцацький Нестор освятив освятив новозбудований Свято-Духівський храм. Є також фігура Богородиці. Діють ЗОШ I ступеня, клуб, бібліотека, ФАП.

Охримівці

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Охрімівці – село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на річці Гнізна, на півдні району за 14 км від райцентру. Центр сільради. Населення – 246 осіб (2016). В Охрімівцях є так названий «Кут» – частина села, котра ще століття тому була віддаленим хутором, що згодом розрісся і влився в частину села. «Кут» розташований на пагорбі. Поблизу села виявлено археологічні пам'ятки черняхівської культури. Перша писемна згадка – **1463**. 1946 внаслідок пожежі згоріло більше половини будівель. Є костюл, церква святого Миколая (1903, кам'яна), «фігури» св. Яна (1861), Ганни і на честь скасування панщини. Насипана символічна могила УСС (1991). Біля села знаходиться гідрологічний заказник місцевого значення Велике болото. Діють ЗОШ 1 ступеня, клуб, бібліотека, ФАП, торговельний заклад.

Раковець

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Раковець – село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на річці Ялинка, на півночі району за 25 км. від райцентру. До 1964 називалося **Великий Раковець**. Утворене шляхом злиття двох сіл – Великий Раковець і Малий Раковець. Центр Раковецької сільської ради, якій також підпорядковане с. Зашляхом. Населення – 768 осіб (2016). Поблизу Раковця виявлено археологічні пам'ятки культури кулястих амфор і черняхівської культури (Раковецький могильник). Перша писемна згадка – **1463**. 1763 через Раковець проходили загони Верлана. Діяли «Просвіта», «Сільський господар» та інші товариства. Є церкви ікони Божої Матері Казанської (1935, мурована) і св. Трійці (1870, дерев'яна), 2 «фігури». Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у нім.-рад. війні (1970), насипано символічну могилу Борцям за волю України (1991). Працюють загальноосвітня школа I-II ступ., Будинок культури, бібліотека, 2 ФАП, відділення зв'язку, 2 торгові заклади.

Решнівка

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Решні́вка – село Збарзького району Тернопільської області. Розташоване на сході району за 15 км. від райцентру. Підпорядковане Шимковецькій сільраді. До Решнівки приєднано село Підлісці (Підраковеччина). Від вересня 2015 року ввійшло у склад Колодненської сільської громади. Населення – 385 осіб (2016). Розташоване на берегах річки Самець. Решнівка – один із центрів паломництва. Поблизу Решнівки виявлено археологічні пам'ятки трипільської і давньоруської культур. Перша писемна згадка датується **1463** роком як село **Ряшнівка** – маєток князя Солтана Збарзького. Під вівтарем старої дерев'яної церкви з 1759 року був знайдений монетний скарб 44 фунти і 9 лотів, де було 38 червінців; голландських, польських, шведських, флорентійський, угорських, чеських, австрійських і трансильванських, а також срібні монети з 17-18 ст. В часи Російської імперії входило до Зарудненської волості Кременецького повіту Волинської губернії. В церковному архіві в 19 століття переховувалася згадка Стефана Барановського про «грамоту» греко-католицького єпископа Льва Шептицького. В кінці 19 століття у селі було 115 домів і 808 жителів, з 1880 року діяла церковно-парафіяльна школа. За переписом 1911 року в селі було 1160 жителів, 1 крамниця, гуральня, яка виробляла 25,473 відер горілки щорічно. Також була окрема горілчана державна крамниця. Зберігся так званий «козацький цвинтар». Є церква Преображення Господнього (1879, кам'яна із чудотворною іконою Матері Божої «Всіх сумуючих радість»; під церквою збереглася печера, де, за переказами, жили монахи), «фігура». Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні (1973), насипана символічна могила Борцям за волю України (1990-ті). Працюють загальноосвітня школа I-II ступенів, клуб, бібліотека, ФАП, 3 торговельних заклади.

Синява

(370 р. з часу першої писемної згадки)

Синява – село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на річці Гнізна, на південному сході району за 10 км. від райцентру. Центр сільради. До 2006 року до Синяви було приєднано село Синягівка. Населення – 740 осіб (2016). Поблизу села виявлено археологічні пам'ятки 9-8 ст. до Р. Х. Відоме від **1648** р. Діяли «Просвіта», «Рідна школа», «Сільський господар». Є церкви Чесного Хреста (1928, мурована) та Різдва Пресвятої Богородиці (с. Синягівка, 1932, кам'яна). Споруджено пам'ятники Т. Шевченку (1961, скульптор Володимир Бець), воїнам-односельцям, полеглим у нім.-рад. війні (1966, реставровано 1986). З 30 травня до 6 липня 2010 р. в селі проходили місії, які бувають раз на 60 років. І на згадку про цю подію в центрі села встановлено Хрест, на місці зруйнованого Костела. Поблизу Синяви є старий польський цвинтар. Працюють ЗОШ 1-2 ступ., клуб, бібліотека, ФАП, відділення зв'язку.

Стриївка

(555* р. з часу першої писемної згадки)

Стриївка – село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на річці Нетич (місцева назва – Сорока), на півдні району за 6 км. від райцентру. Центр сільради, якій підпорядковане село Травневе. Населення – 1012 осіб (2016). Поблизу села виявлено археологічні пам'ятки черняхівської культури. Існує версія, що село існувало ще до початку навали монголо-татар на Київську Русь. Згідно цієї версії, перше поселення було розміщене за 1 км від сучасного села в районі урочища «Кут». Називалось воно Покропивна. Його вщент розгромили і спалили монголо-татари у 1241 році, які проходили зі східної сторони на Збараж.

Раніше вважалося, що вперше село згадується в документах за **1463** рік, де ідеться про поділ між синами Василем, Семеном і Солтаном Несвідськими батькових володінь. Проте внаслідок нових досліджень було виявлено згадки про село в документі за 1431 рік. Цим документом є вислужна грамота короля Ягайла Петру Одрованжу, яка датується 8 серпня **1431** року. Село входило до складу Речі Посполитої, в свій час належало князям Острозьким, Чорторийським, Сангушкам, Корецьким, Збаразьким, та ін. В 1772 р. після першого поділу Речі Посполитої Збаражчина, в тому числі і Стриївка відійшла до Австрії. В 1846 році хвиля селянських повстань прокотилася і на Збаражчині, можливо в них брали участь і жителі Стриївки. 16 квітня 1848 р. Фердинанд-1 підписав пакт на знищення панщини, а 22-23 квітня на Великдень він був оголошений. В період I-ої світової війни село зазнало російської окупації (на самому початку війни), в період з листопада 1918 року до кінця червня 1919 року воно входило до складу ЗУНР, після відступу Української Галицької Армії в липні 1919 року Збаражчину і Стриївку в тому числі зайняли поляки. В липні 1920 року почалася радянсько-польська війна. 26 липня 1920 року радянські війська звільнили від поляків значну частину Тернопільщини, в тому числі і Збаражчину. А 1 серпня 1920 року було проголошено Галицьку Соціалістичну Радянську республіку. Тернопіль проголосили тимчасово столицею ГСРР. На місцях влада передавалась повітовим, міським і сільським комітетам. Такий ревком був створений і в Стриївці. Діяли «Просвіта», «Рідна школа», «Сільський господар» та інші товариства Польща отримавши велику фінансову та військову підтримку від Антанти перейшла в наступ, Червона Армія була змушена відступити за Збруч. 21 вересня 1920 року Галревком припинив свою діяльність. Тернопільщина опинилася під владою Польщі у відповідності статуту мирного договору 1921 року підписаного між РСФСР та УРСР з одного боку і Польщею з другого. У 1939 році в Стриївці було 392 жилих будинки і проживало 1917 осіб, у тому числі 780 українців, 1126 поляків і 11 євреїв. Початок II світової війни Стриївка зустріла під владою Польщі. У липні 1941 року у село зайшли німецькі війська. Молодих людей примусово вивозили на роботу у Німеччину, а 4 єврейських сім'ї (11 осіб), які проживали в селі,

було вивезено до Збаража і розстріляно. В липні 1943 р. через село, здійснюючи свій рейд в Карпати, проходило партизанське з'єднання С. Ковпака. Ковпаківці в селі для своїх потреб взяли близько 20 коней від жителів, залишивши їм своїх, охлялих. Визволення Стрийки почалося на світанку 6 березня 1944 року. Внаслідок 5-ти годинного бою, в якому загинуло 24 радянських бійців та 4 німецьких солдатів Стрийку було звільнено. У квітні було проведено мобілізацію, і 327 чол. віком від 19 до 50 років було забрано до радянського війська. 231 чол. отримали нагороди, а 96 не вернулись з фронту. У с. в пам'ять про загиблих, встановлено у 70 роках пам'ятник воїнам-односельчанам. У 1945-46 р. р. під час операції «Вісла» усіх поляків, які проживали у селі, було вивезено в Польщу, а до села прибули українці-переселенці що проживали на польській території. У 1947 році почалась насильна колективізація, багато родин з села було вивезено в Сибір. Внаслідок укрупнення колгоспів в 1950 році до Стрийки було приєднано село Заруддя (нині село Травневе). Колгосп називався «Іскра». В його користуванні було 3,4 тис. га. землі, з них 3,1 тис. га. орної. Провідними галузями рільництво і тваринництво. Деякий час (кінець 50-х – 60-і роки) колгосп мав великий сад і пасіку. В 1989 році повністю завершено газифікацію села, прокладання доріг з твердим покриттям. По всіх вулицях села прокладено водогін, в центрі села споруджено 2 водонапірні башти. Крім цього ще 2 водонапірні башти забезпечують водою ферму, тракторну бригаду, тік і жителів вул. «Застав». У селі працює 4 магазини, ковбасний цех та пекарня де працюють значна частина жителів села. На місці колишнього колгоспу «Іскра» створене товариство з обмеженою відповідальністю «Поділля», яке має в своєму користуванні землі. Земля розпайована, на кожний пай припадає орної землі. У 1994 році згоріла церква. Про село В. А. Марцинишин, З. В. Горбач, П. В. Глібчук написали книжку «Село моє в Медоборах» (Збараж, 2013). Є храм святих Петра і Павла (1997, мурований). Пізніше побудовано Каплицю (2008 р). У селі була дерев'яна церква. Її збудував у 1799 році майстер Н. Клемович. У 1964–1968 служив парохом о. Василь Боднарчук згодом Митрополит Луцький і Волинський Іоанн. Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні

(1967 р.), насипано символічну могилу воякам УПА (поч. 1990-х років). Працюють ЗОШ 1-3 ступенів, Будинок культури, бібліотека, амбулаторія сімейного лікаря, відділення зв'язку, ТзОВ «Поділля», торговельний заклад, ковбасний цех, хлібопекарня.

Тарасівка

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Тарасівка – село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на річці Гнізна, на південному сході району за 2 км. від райцентру. Орган місцевого самоврядування – Базаринська сільська рада. Населення становить – 313 осіб (2016). Перша писемна згадка – **1463** р. як **Тарасівці**. Великі маєтки у селі належали графу Лементовському, якими розпоряджався орендар Фраєнберг (жорстока людина, платив наймитам по 70 крейцарів за день). Після від'їзду з села Івана Франка влітку 1902 р. розпочався страйк селян, тривав 2 дні. На 3-й день прибув карний ескадрон солдатів, страйк припинився, почались репресії (арештували Яцка Остапчука, інших селян). Є церква Івана Богослова (кам.), 2 «фігури». Діють ЗОШ 1 ступ., клуб, бібліотека, ФАП, торговельний заклад.

Травневе

(495 р. з часу першої писемної згадки)

Травневе – село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на півдні району за 8 км. від райцентру. Підпорядковане Стрийській сільраді. До 1963 року називалося *Заруддя*. Населення – 469 осіб (2016). Поблизу села виявлено археологічні пам'ятки пізнього палеоліту. Перша писемна згадка – **1523**. Діяли «Просвіта» та інші товариства. Є церква св. Покрови (1900, кам'яна, перебудована з костьола), «фігура» святого Миколая. Працюють ЗОШ 1-2 ступ., клуб, бібліотека, ФАП, торговельний заклад.

Шимківці

(555 р. з часу першої писемної згадки)

Шімківці – село Збаразького району Тернопільської області. Розташоване на річці Гнізна, на сході району. Центр сільради, якій підпорядковане село Решнівка. До Шимковець приєднано хутори Бабії та Діброва. Від вересня 2015 року ввійшло у склад Колодненської сільської громади. Населення – 710 осіб (2016). Поблизу Шимковець виявлено археологічні пам'ятки черняхівської і давньоруської культур. Шимківці вперше згадуються у **1463** році як маєток князя Семена Васильовича Несвицького-Збаразького-Колоденського при поділі батьківських маєтків між Семеном Васильовичем, Васи́лієм Васильовичем і Солтаном Збаразькими. У 1518 році, після смерті Марії Семенівни Несвицької-Рівненської, дружини тоді вже покійного Семена Васильовича, їхня внучка, Анна-Тетяна Гольшанська, вносить Шимківці разом з іншими селами до власності свого чоловіка, князя Костянтина Івановича Острозького. За даними «Словника географічного Королівства Польського» («СГКП»), 4 травня 1518 року король Сигізмунд I Старий підтвердив права князя Костянтина Острозького на володіння Шимківці та іншими селами, отриманими як спадок бабці його першої дружини. Діяли «Просвіта» й інші товариства. У травні 1919 на хуторі Бабії перебував Симон Петлюра. У грудні 1999 згоріла церква (1868, дерев.). Є церква св. Великомучениці Параскевії (2005, мурована). Працюють ЗОШ 1-2 ступ., Будинок культури, бібліотека, ФАП, дошкільний заклад, ТОВ «Агродржство Євішовіце Україна», торговельний заклад. Споруджено пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні (1971).

Список використаної літератури

Література землі Збаразької [Текст]: бібліограф. покажчик / упор. М. Дем'янюк. – Збараж, 1995. – 27 с.

Література землі Збаразької [Текст]: бібліограф. посібник / упор. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж: ЦБ, 2005. – вип. 2. – 50 с.

Література землі Збаразької [Текст]: бібліограф. посібник / упор. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа. – Збараж: ЦБ, 2005. – вип. 3. – 61 с.

Малевич, А. П. Літопис землі Збаразької [Текст]: краєзн.-історик. вид. із серії «Збаражчина». – Збараж, 1996. – 80 с.

Мученики за віру Христову [Текст]: бібліогр. нарис / упор. Н. Сенчишин. – Збараж: ЦБ, 2010. – 22 с.

Тернопільський Енциклопедичний Словник [Текст] / передмова Г. Яворського. – Тернопіль: Збруч, 2004. – Т. 1. А-Й. – 696 с.

Тернопільський Енциклопедичний Словник [Текст]. – Тернопіль: Збруч, 2005. – Т. 2. К- О. – 706 с.

Тернопільський Енциклопедичний Словник [Текст]. – Тернопіль: Збруч, 2008. – Т. 3. П – Я. – 708 с.

Тернопільський Енциклопедичний Словник [Текст]. – Тернопіль: Збруч, 2009. – Т. 4. (додатковий) А – Я. – 788 с.

ЗМІСТ

1. Перелік основних ювілейних і пам'ятних дат року	4
2. Збаразький літопис від сивої давнини	6
Літопис Вишнівця.....	10
3. Перелік імен, що не увійшли до основного списку	12
4. Землі Збаразької славетні люди	
Тарасюк Н.	18
Вітенько І. В.	20
Чайка В. П.	23
Драган Я. П.	25
Гриб В. Г.	28
Мандрик О. Є.	31
Дишкант Ю. Б.	33
Кіпібіда З. М.	36
Качалуба М. О.	40
Кот Д. Є.	47
5. Ювілейні дати населених пунктів Збаражчини.....	49
6. Список використаної літератури	66